

Yhteenveto lausunnoista hallituksen esitysluonnoksesta varhaiskasvatuslaiksi ja arvonlisäverolain 38 §:n muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi 24.2.2015 lausuntoa varhaiskasvatuslain toisen vaiheen hallituksen esitysluonnoksesta. Lausunnot pyydettiin toimittamaan viimeistään 7.4.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaanotti pyydettyjä lausuntoja yhteensä 62 kappaletta. Muita lausuntoja vastaanotettiin kaikkiaan 18 kappaletta. Yhteensä lausuntoja saatiin 80 kappaletta.

Pyydetyn lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto sekä nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, aluehallintovirastot (6 kpl), Opetushallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Hyvinvoinnin tutkimuskeskus, Lapsi- ja nuorisotutkimuskeskus, Tietosuojavaltuutettu, Saamelaiskäräjät, Tasa-arvoasian neuvottelukunta TANE, Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Helsingin kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Järvenpään kaupunki, Kokkolan kaupunki, Lieksan kaupunki, Oulun kaupunki, Rantasalmen kunta, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto, Åbo Akademi, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry, Sosiaalialan osaamiskeskukset, Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö AKAVA, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Kuntatyönantajat, Sosiaalialan Työnantajat ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Lastentarhanopettajaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Sosiaalialan korkeasti koulutettujen ammattijärjestö Talentia, Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry, Suomen Lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus, Lastensuojelun Keskusliitto ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry, Sairaaloitten lastentarhanopettajat SAILA ry, SOSTE Sosiaali ja terveys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen UNICEF ry, Suomen Yrittäjät ry, Svenska Finlands folkting ja Vammaisfoorumi ry.

Lisäksi lausunnon toimittivat seuraavat tahot:

Ammattiliitto Pro, Kuuloliitto ry, Vapaa-ajattelijain Liitto ry, Erityisalojen toimihenkilöliitto ERTO, Suomen Psykologiliitto, Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat ry, Pohjois-Savon opisto, Turun kristillinen opisto, Opiskelijayhdistys Poppis ja Rovala-opisto, Suomen Diabetesliitto ry, Viittomakielen Ohjaajat ry, Snellman-korkeakoulu, Steinerkasvatuksen liitto, Suomen Yksityisten Päivähoitajien Edustajisto SYPE, Naisasialiitto Unioni ry, Naisasialiitto Unionin varhaiskasvatusthanke, Epilepsialiitto ry, Monimuotoiset perheet -verkosto, Ihmisoikeuskeskus ja yhdenvertaisuusvaltuutettu.

Lausuntopyyntöissä lausunnonantajia pyydettiin tiivistämään lausuntoon sisältyvä keskeisin sisältö lyhyesti (enimmäispituus 1 sivu) otsikolla "Lausunnon keskeinen sisältö". Lausuntoyhteenveto koostuu näistä tiivistyksistä. Mikäli lausuntoon ei ole sisällytetty tiivistelmää sen keskeisestä sisällöstä, on tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Tämä on kyseisten lausunnonantajien kohdalla erikseen mainittu.

Lausuntojen keskeinen sisältö

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto

Yleistä

Lasten päivähoiton siirtäminen 1.1.2013 alkaen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle linjasi varhaiskasvatusta entistä vahvemmin osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Lakiesityksessä varhaiskasvatus nivoutuu osaksi elinikäisen oppimisen jatkumoa ja pedagogista kehittämistoimintaa. Pedagoginen painotus tulee esille varhaiskasvatuksen tavoitteita ja suunnittelua sekä toteutusta ja arviointia korostavissa, osin uusina esitettävissä säännöksissä.

Toimivallan antaminen varhaiskasvatuksessa opetushallitukselle muutenkin kuin perusopetuslaissa säädetyn esiopetuksen osalta linjaa varhaiskasvatusta pedagogisen kehittämisen suuntaan. Osasto pitää kannatettavana lakiesityksen pyrkimystä nivoa varhaiskasvatus vahvemmin osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Lakiesityksen yleisten säännösten 3 §:ssä säädettäisiin varhaiskasvatuksen tavoitteista. Tavoitepykälässä on huomioitu varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksestä KUPO:n aiemmin antama lausunto. Osasto pitää hyvänä lakiesitykseen nyt kirjattua varhaiskasvatuksen tavoitemuotoilua ”toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset”.

Varhaiskasvatuksen järjestäminen

Osasto esittää seuraavaa lisäystä lakiesityksen 7 §:ään: ”Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta, kulttuurista ja kulttuuriperinnöstä, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.”

Perinteisten taide- ja kulttuurilaitoksiin tehtävien vierailujen lisäksi lakiesityksen mukaisten varhaiskasvatustavoitteiden toteuttaminen edellyttää varhaiskasvatuksen ja kulttuuri- ja taidetoimijoiden syvenevää yhteistyötä. Taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvien myönteisten oppimiskokemusten toteuttamisessa kirjastot, museot ja muut kulttuuri- ja taidelaitokset ovat varhaiskasvatuksen keskeisiä yhteistyökumppaneita.

Pienille lapsille suunnattu mediakasvatus on yksi esimerkki varhaiskasvatuksen monialaisista yhteistyötarpeista. OKM:n laatiman Hyvän mediakasvatuksen suuntaviivat 2013—2016 korostaa jo pienille lapsille kohdennettavan mediakasvatuksen tärkeyttä ja monipuolisen toimijaverkoston välttämättömyyttä mediakasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tärkeitä kumppaneita tässäkin ovat paikalliset kirjastot, museot sekä muut taide- ja kulttuurialan toimijat. Kirjastot, museot ja muut kulttuuri- ja taidealan toimijat ovat tehneet varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyötä jo pitkään.

Varhaiskasvatuksen suunnittelu

Lakiesityksen 26 §:ssä säädettäisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja 27§:ssä varhaiskasvatuksen suunnitelmista paikallistasolla. Lakiesityksen tavoitteiden toteutumisen

kannalta erittäin tärkeänä pidetään monialaisen yhteistyövelvoitteen kirjaamista varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja paikallisia suunnitelmia koskeviin säännöksiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto

Uusi varhaiskasvatuslaki tulee nuoriso- ja liikuntapolitiikan osaston mukaan merkittävästi edistämään lasten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia varhaiskasvatukseen, eli alle oppivelvollisuusikäisiin liittyvissä asioissa. Yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista (3 § 9 mom.) on ”varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin”.

Liikunnalla on eri tutkimuksissa osoitettu olevan merkittävä vaikutus niin lapsen terveelle kasvulle, kehitykselle, oppimiselle kuin kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Liikunnallisen elämäntavan omaksumisella jo varhaislapsuudessa on positiivisia vaikutuksia myös aikuisiän terveyteen ja hyvinvointiin. Pienten lasten liikkumismahdollisuuksien varmistamiseksi on tärkeää rakentaa liikkumista tukeva toimintakulttuuri varhaiskasvatukseen, jonka parissa suuri osa lapsistamme viettää valtaosan arjestaan.

Lakiesityksessä on myönteistä ja kannatettavaa, että esityksessä korostetaan lapsen oikeuksien ja edun ensisijaisuutta varhaiskasvatuksessa, 3§ Varhaiskasvatuksen tavoitteet on kirjattu liikkuminen yhdeksi tavoitteeksi sekä 7§ Monialainen yhteistyö liikunnasta vastaavat tahot varhaiskasvatuksen yhdeksi yhteistyökumppanitahoksi. Myönteistä on myös, että 10§ Varhaiskasvatusympäristö kuvataan tavoiteltavana ympäristönä toimitiloiltaan ja välineiltään varhaiskasvatuksen tavoitteiden kannalta asianmukaisuutta; tämä on erittäin tärkeää lasten liikkumisen ja aktiivisen leikkimisen kannalta.

Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto ehdottaa, että lain perusteluihin lisätään kuvaus liikunnan merkityksestä ja suosituksista sekä lasten fyysisestä aktiivisuudesta sekä kuvaus olosuhteiden ja välineiden nykytilasta sekä henkilöstön osaamisesta ja koulutustarpeista liikkumisen kannalta. Ehdotetaan myös että 7§ Monialainen yhteistyö kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä myös nuorisotoimen kanssa. Lisäksi ehdotetaan, että 28§ Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma lisätään, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava fyysinen aktiivisuus ja motorinen kehitys sekä niiden arviointi ja mahdolliset tukitoimet. Vuoropuhelu ja tiedon siirtyminen varhaiskasvatuksen, neuvolan ja perheiden välillä on lapsen kannalta tärkeää.

Oikeusministeriö

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Suhde hallinnon yleislakeihin jää osin epäselväksi. Oikeusministeriö pitää aiheellisena korostaa, että yleislaeista voidaan poiketa ainoastaan painavin perustein ja mahdolliset poikkeamiset on kyettävä perustelemaan oikeudellisesti kestävällä tavalla. Myös lakiehdotuksen suhteesta perustuslakiin tulee tehdä asianmukaisesti selkoa.

Oikeudesta valita lapsen päivähoidon kieli kaksikielisessä kunnassa tulisi säätää ehdotetussa laissa samaan tapaan, kuin siitä nykyisessä päivähoitolaissa säädetään. Oikeusministeriö huomauttaa lisäksi, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies on katsonut, että väestörekisterin mukainen äidinkieli ei yksin ratkaise oikeutta saamenkieliseen päivähoidon. On tärkeää, että viittomakieltä käyttävät, kuten muutkin perustuslain 17 §:ssä tarkoitetut kieli- ja kulttuuriryhmät, huomioidaan varhaiskasvatusta koskevassa laissa. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että ruotsinkielisen

päivähoidon tehtävät keskitetään Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ruotsinkielien opetustoimen palveluyksikköön.

Osallistumisen eriarvoistuminen on yksi suurimmista suomalaisen demokratian haasteista, ja erityistä huomiota on kiinnitettävä eri sosioekonomisista ja etnisistä taustoista tulevien lasten ja nuorten edellytyksiin sekä yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin osallistua demokraattisen yhteiskunnan kehittämiseen.

Oikeusministeriö ei pidä ehdotettua varhaiskasvatussuunnitelman perusteita koskevaa määräyksenantovaltuutta valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttävänä. Jos varhaiskasvatuksen suunnittelusta katsotaan tarpeelliseksi antaa velvoittavaa sääntelyä, asiasta tulee ottaa riittävät perussäännökset lakiin ja tarvittaessa valmistella perustuslain 80 § vaatimukset täyttävä valtuus tarkempien alemmanasteisten säännösten antamiseen. Muussa tapauksessa varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset perusteet on syytä jättää nykyiseen tapaan varhaiskasvatuksen toteuttamista suositusluonteisesti ohjaavaksi asiakirjaksi.

Lakiehdotuksen 46 § on syytä sitoa määrättyjen varhaiskasvatukselle laissa säädettyjen vaatimusten täyttymiseen. Lakiehdotuksen 51 §:n 3 momentin viimeinen virke tulee joko poistaa tai se tulee tarkistaa tarkoitustaan vastaavaksi poistamalla siitä lainsäädäntövallan delegointiin viittaava maininta Opetushallituksen määräyksenantovallasta.

Luonnoksesta ei käy täysin selväksi, mistä kaikista asioista lain nojalla tehtäisiin valituskelpoisia päätöksiä. On huomattava, että jos lain nojalla tehdään muita valituskelpoisia päätöksiä kuin niitä, joiden muutoksenhausta nyt säädetään 61, 62 ja 64 §:ssä, näihin haetaan muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti. Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että muutoksenhaussa hallintopäätökseen tulisi aina lähtökohtaisesti harkita oikaisuvaatimusmenettelyn ja valitusluvan käyttöönottoa ja jättää näiden ulkopuolelle ainoastaan sellaiset asiat, joihin niiden ei voida arvioida soveltuvan.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö lausuu kunnioittavasti varhaiskasvatuslain hallituksen esityksestä seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää myönteisenä sitä, että esitys korostaa lapsen oikeuksien ja edun ensisijaisuutta varhaiskasvatuksessa. Myös yhteistyön korostaminen lapsen huoltajien ja lapsen näkökulmasta tarkoituksenmukaisten muiden alojen asiantuntijoiden kanssa nähdään tärkeänä lapsen tarpeisiin vastaavan varhaiskasvatuksen järjestämisessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää erittäin hyvänä, että esitys pitää sisällään subjektiivisen päivähoito-oikeuden säilyttämisen ja sitä, että sukupuolten tasa-arvoa on korostettu uudistettavissa varhaiskasvatuksen tavoitteissa. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista. Tämän tulee toteutua myös varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuslaissa olisi hyvä korostaa vielä näitä asioita.

Kaikilla vammaisilla lapsilla on oltava yhtäläinen oikeus päivähoidon. Varhaiskasvatuslaissa tulisi säätää haavoittuvassa asemassa olevien erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevien lasten oikeudesta varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvien kuljetusten saamiseen.

Varhaiskasvatuslain hallituksen esityksen 64 §:n mukaisia henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja palveluja ei ole mainittu 19 §:ssä eikä määritelty missään muuallakaan. Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että mitä nämä palvelut ovat? Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esityksen 19 §:n mukaisista tuen muodoista tai toteuttamistavasta ei ole valitusoikeutta

Varhaiskasvatuslain hallituksen esityksen 11 §:ssä säädetään ravinnosta ja ruokailusta. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että tähän pykälään sisällytettäisiin myös liikunta. Liikunnan voisi ottaa esille myös yhteiskunnallisissa vaikutuksissa s 53 ravinnon rinnalla. Liikunnan tärkeästä merkityksestä lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille on yhä enemmän tutkimustietoa.

Uudessa sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) viitataan useissa kohdin päivähoitoon tai muiden kunnallisten viranomaisten yhteistyövelvoitteisiin. Erityisesti sosiaalihuoltolain 35 §:n sisältö tulisi löytyä myös varhaiskasvatuslaista. Esimerkiksi terveydenhoitolakiin on sisällytetty niin kutsutut rinnakkaissäädökset tietyistä, juuri tätä toimialaa koskevista säädöksistä.

Hallituksen esityksellä on yhteys myös yksityisen sosiaalihuollon lainsäädäntöön. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä huomioida sen, että yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kokonaisuudesta valmistellaan parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä (STM091:00/2014)

Valtiovarainministeriö

Valmistelussa tulee vielä kiinnittää huomiota siihen, onko kaikesta esityksessä mainitusta tarpeen säätää lailla ja näin yksityiskohtaisesti. Varhaiskasvatushenkilöstön kelpoisuutta ja mitoitusta koskevia säännöksiä ei tule kirjata lain tasolle.

Esitettävien uusien velvoitteiden ja täsmennysten taloudellisia vaikutuksia ja kuntavaikutuksia tulee arvioida esitysluonnosta tarkemmin. Mikäli varhaiskasvatuslain säätämisestä ja toimeenpanosta katsotaan aiheutuvan välittömiä tai välillisiä taloudellisia vaikutuksia, tulee ne arvioida ja sisällyttää hallituksen esityksen taloudellisiin vaikutuksiin. Tarkastelussa tulee myös huomioida, että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 55 § 2 momentin mukaan uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä. Päätökset toimenpide-ehtotusten mahdollisesta toteuttamisesta ja niiden edellyttämien taloudellisten resurssien kohdentamisesta tehdään julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarviomenettelyn yhteydessä.

Palvelun sijainti ja läheisyys ovat asioita, joiden ratkaiseminen tulisi jättää kuntien palvelujen järjestämistä koskevan suunnittelun ja palveluverkkoratkaisujen varaan, eikä niitä tulisi säädöksillä tarpeettomasti jäykistää. Myös ryhmäkoon kaltaiset kysymykset olisi ollut hyvä jättää palvelun järjestäjien paikallisesti ratkaistaviksi tai vähintään jättää niihin poikkeamismahdollisuudet tilapäisratkaisuina esim. lyhyen varoitusaajan hoitopaikkojen muutoksissa.

Lakiehdotuksenjatkovalmistelussa on syytä vielä kriittisesti arvioida, ovatko Opetushallitukselle säädettäväksi ehdotettu varhaiskasvatuksen valvontatehtävä sekä Opetushallituksen aluehallintovirastoihin kohdistuva yleinen ohjaustehtävä lainkaan tarpeellisia. Ehdotuksessa luonnosteltua hallinnollista ohjaus- ja valvontarakennetta olisi perusteltua tältä osin keventää ja

järjestelmää virtaviivaistaa luopumalla Opetushallitukselle suunnitellusta aiempien kokemusten perusteella tarpeettomaksi osoittautuneesta valvontatehtävästä sekä aluehallintovirastojen ohjaustehtävästä.

Opetushallitukselle ei tule säätää lakiluonnoksen 51 §:ään sisältyvää aluehallintovirastoihin kohdistuvaa hallinnon sisäisten yleisten määräysten antotoimivaltaa. Hallinnon sisäisten yleisten määräysten antotoimivalta kuuluu varhaiskasvatusasioissa opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Mahdolliset organisaatiomuutokset eivät saisi aiheuttaa valtionhallintoon lisähenkilötyövuositarpeita, vaan tarpeet tulee hoitaa esim. olemassa olevan henkilöstön siirroilla tai tehtävämuutoksilla.

Varhaiskasvatuslakiin olisi tarpeen ottaa viittaussäännös, jossa todetaan, että kantelukäsittelyyn sovelletaan mitä hallintolain 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta (vrt. esim. laki sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista 23 a §).

Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen tehtävien keskittäminen edellyttää toteutuessaan lausunnolla olevan hallituksen esitysluonnoksen yleisperustelujen päivittämistä.

Esityksen vaikutusarvioinnissa tulee arvioida, missä määrin esitetty rekisteröintitehtävän laajentuminen aiheuttaa aluehallintovirastoille lisää työtä ja millaisia resurssivaikutuksia tällä on. Lakiluonnoksen 48 §:n mukaisesti ilmoitusten rekisteröinnistä tulee perittäväksi maksu, mikä aiheuttaa myös uuden kustannuserän yksityisille perhepäivähoidon tuottajille. Myös tämä yritysvaikutus on syytä esityksessä todeta.

Valtiovarainministeriö yhtyy opetus- ja kulttuuriministeriön näkemykseen siitä, että varhaiskasvatus tulee säilyttää arvonlisäverolain mukaisena sosiaalihuoltopalveluna. Lakiluonnoksessa esitettyä säännöstekstiä ehdotetaan kuitenkin tarkistettavaksi siten, että arvonlisäverolain 38 § rakenne voitaisiin säilyttää nykyisessä muodossaan.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Ehdotetussa varhaiskasvatuslaissa säädettäisiin lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, mikä ei sisällä vain ”lapsen turvallista huolenpitoa vanhempien käydessä töissä”. Tulevassa laissa halutaan korostaa nykyistä lakia enemmän lapsen etua ja oikeutta osallistua jo varsin varhaisella ikäkaudellaan varhaiskasvatukseen.

Esityksestä ei ilmene, miten YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen artiklat vaikuttavat säädettävän varhaiskasvatuslain säännösten sisältöön. Viittaus vammaissopimukseen korostaisi vammaisten lasten oikeutta osallistua yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa varhaiskasvatukseen.

Nykyään on varsin tavallista, että lapsi asuu vuoroin vanhempiensa luona. Olisi tärkeää, että varhaiskasvatuslaissa säädetään selkeästi siitä, miten lasten tosiasialliset perhesuhteet vaikuttavat lapsen oikeuteen varhaiskasvatuspalveluihin myös esimerkiksi ns. vuoroasumistilanteissa.

On välttämätöntä, että varhaiskasvatuslaissa säädetään selvästi erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevien lasten oikeudesta varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvien kuljetusten saamiseen.

Sairaalahoidossa olevilla lapsilla on perustuslain 6 § nojalla yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen. Esitysluonnoksen 6 §:n 4 momentti tulee siten kirjoittaa palvelun järjestäjää velvoittavaan muotoon.

Luonnoksen 7 §:ään olisi tarpeen lisätä viittaukset tarvittaviin sosiaalihuoltolain pykäliin.

Luonnoksen 19 §:stä tulisi selkeästi ilmetä, että henkilökohtaiseen tukeen liittyvistä palveluista tehdään päätös.

64 §:n sanamuotoa tulisi selkeyttää ja samalla muutoksenhakuoikeutta laventaa niin, että se selkeästi määritellyissä tilanteissa kattaisi myös 19 §:n 2 momentissa tarkoitetut päätökset.

Luonnoksen 24 §:ssä käytetty ilmaisu ”huoltajat” olisi selvyuden vuoksi syytä korvata muissa esityksen kohdissa käytetyllä ilmaisulla ”vanhemmat”.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Säädettäväksi ehdotetulla varhaiskasvatuslailla on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen täysimääräisen hallinnonalasiirron toteuttamisessa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle.

Opetushallituksen toimiminen varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona ja valvonta- ja ohjausviranomaisena on muun muassa lapsen edun ja eri kouluasteilla ilmenevän kasvatusajattelun yhtenäisyyden vuoksi kannatettavaa. Huomio kiinnittyy kuitenkin siihen, että Opetushallituksen olisi mahdollista antaa aluehallintovirastoille varhaiskasvatuksen ohjausta ja valvontaa koskevia yleisiä määräyksiä. Päivähoitolaissa ei sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ole vastaavaa oikeutta.

Varhaiskasvatusympäristön turvallisuudesta huolehtimisen tueksi saattaisi käytännössä olla tarpeen, jos käytettävissä olisi myös selkeää ohjeistusta.

Yksityisten palvelun tuottajien valvontaviranomaistehtävien siirtyessä Opetushallitukselle tulee varmistua tiedonsiirron oikeellisuuden toteutumisesta käytössä olevan valtakunnallisen rekisterin osalta, jotta tietoturva toteutuisi säädösten edellyttämällä tavalla. Mikäli suunnitellaan uuden järjestelmän käyttöön ottoa, riittävä resursointi tulee ottaa huomioon.

Lakiluonnoksessa on määritelty kunnan valtuuksista niissä tilanteissa, kun todetaan, että yksityinen päivähoito ei vastaa kunnallista palvelua. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan kunnalla tulisi jatkossakin olla päivähoitolain 29 §:ssä säädettyä vastaava oikeus antaa määräyksiä epäkohtien korjaamiseksi ja viime kädessä kieltää lasten hoitaminen kyseisessä hoitopaikassa.

Varhaispedagogisen osaamisen toteutumisen edellytykset eivät ole aluehallintoviraston käsityksen mukaan lakiluonnoksessa erityisen vahvasti tuettuja. Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset, mitoitus ja rakenne eivät vahvasti kiinnitä huomiota varhaispedagogisen osaamisen toteutumiseen. Luonnokseen ei myöskään sisälly vuorohoidon tosiasialliseen toteuttamiseen liittyviä erillisiä kirjauksia henkilöstömitoituksen osalta.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

5 § Kunnan yleinen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuus

Varhaiskasvatuksen alueellinen saavutettavuus ja sen lähipalvelun luonne on kansalaisten tasa-arvon kannalta olennainen asia. Lähipalvelun käsitettä ja kuljetusten perusteita olisi kuitenkin hyvä täsmentää.

9 § Toiminta-ajat

Työssäkäyntialue tai työnantajan toimialue voi edellyttää pitempiä hoitopäiviä. Toiminta-ajoissa on nähtävissä ristiriita eri säännösten tai käytäntöjen välillä. Olisi myös hyvä huomioda, että myös lapsella on oikeus lomaan.

38 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Lasten tuen tarpeeseen perustuva mitoitustekijää on perusteltu ja tärkeä, ja se tulisi myös avata ja kirjoittaa 38 §:ään. Siirtymisessä tulee varata toimijoille riittävä siirtymäaika.

39 § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Poikkeamismahdollisuudet tulee valvontasyistä määritellä selkeämmin ainakin lain perusteluissa siten, että mitoitus tulee saattaa lainmukaiseksi viimeistään neljäntenä päivänä syyn ilmenemispäivän jälkeen.

42 § Täydennyskoulutus

Ohjausjärjestelmästä tulee tehdä mahdollisimman selkeä. Aluehallinnon opetustoimessa täydennyskoulutus on keskeinen ohjauskeino, jonka tulee näkyä varhaiskasvatuksen ohjaustyökaluna.

48 § Tietojen tallettaminen rekisteriin

Rekisteröinti tulee tehdä saman rekisterinpitäjän rekisteriin kaikista opetustoimen yksityisistä opetuksen järjestäjistä tai palveluntuottajista. Toimivaltaisilla viranomaisilla tulee olla rekisteriin pääsy ja tarpeelliset käyttöoikeudet.

52 § Ohjaus, neuvonta ja seuranta

Ohjausjärjestelmästä tulee tehdä mahdollisimman selkeä. Opetustoimessa aluehallintovirasto tekee tulossopimuksen opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa, eikä Opetushallituksella ole aluehallintovirastoa ohjaavaa roolia. Tähän ei ole syytä myöskään varhaiskasvatuksen osalta. Aluehallintovirastojen ohjaus tulee säilyttää tulossopimuksen toisella osapuolella, eli opetus- ja kulttuuriministeriöllä.

60 § Asiakasmaksut

Yrittäjiä tulee kohdella yhdenvertaisesti muiden palkansaajien kanssa päivähoitomaksua määriteltäessä.

13 luku, Oikeusturvakeinot ja muutoksenhaku

Lakiesityksen 64 §:ää tulisi tarkentaa viittauksen 19 §:ään osalta.

Lapin aluehallintovirasto

Lain ensimmäisen vaiheen päätöksen mukainen uusi varhaiskasvatuslaki lähestyy selkeästi perusopetuslain luonnetta ja linjauksia. aluehallintovirasto pitää tätä johdonmukaisena, koska varhaiskasvatuksen tulee olla osa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvoinnin tukea ja osa kasvatuksellista ja opetuksellista jatkumoa. Tämä on luontevaa myös siksi, että varhaiskasvatus

kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Hallinnonalan siirron vuoksi aluehallintovirasto pitää myös Opetushallituksen roolia varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona perusteltuna.

Aluehallintovirasto katsoo, että kuntalain suhdetta varhaiskasvatuslakiin on selkiytettävä. Samoin on selkiytettävä Opetushallituksen ja aluehallintovirastojen yhteistyötä, työnjakoa ja toimivaltaa varhaiskasvatuksen ohjauksessa ja valvonnassa.

Valvontaviranomaisilla tulee olla sama toimivalta ohjata ja valvoa riippumatta siitä, onko toiminta kunnan järjestämää vai yksityisen palvelun tuottajan järjestämää varhaiskasvatusta.

Aluehallintovirasto katsoo, että varhaiskasvatuksen laadun parantamiseksi ensisijaista on informaatio-ohjaus ja neuvonta sekä säännöllinen toiminnan omavalvonta ja ulkopuolinen seuranta ja arviointi. Valvontakulttuuria olisi lievennettävä ja pyrittävä kohti opetustoimen lainsäädännön hengen mukaista luottamuksen kulttuuria. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että valvonnasta olisi kokonaan luovuttava.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö on tarpeen uudistaa. Ehdotuksessa on paljon hyviä puitteita suomalaiselle varhaiskasvatukselle. Luonnos hallituksen esitykseksi varhaiskasvatuslaiksi sisältää paljon hyviä tavoitteita sekä säännöksiä olennaisista asioista. Varhaiskasvatuksen merkitys on olennainen myös tulevan opintomenestyksen sekä syrjäytymisen ehkäisyn kannalta. Muutos sosiaalihuoltopainotteisuudesta varhaispedagogiikan merkityksen korostumiseen on olennainen ja tärkeä.

Aluehallintovirasto katsoo, että varhaiskasvatuslain säätäminen on tärkeää varhaiskasvatuksen kehittämiseksi osana opetustointia. Toimintaa varhaiskasvatuksessa on hyvä kehittää yhteismitallisesti perusopetuksen jatkumona, niin joustavan koulupäivän kuin matkojenkin sääntelyn osalta.

Lakiluonnosta laadittaessa on myös tehty urauurtavaa työtä yhdistettäessä yksityisen ja julkisen toiminnan sääntelyä yhteen lakiin. Päätöksenteon, ohjauksen ja valvonnan osalta voi asianosaisten oikeusturvaa parantaa vielä täsmentämällä säännöksiä. Arvonlisäverovelvollisuudesta vapautumista voidaan täsmentää.

Monialaista yhteistyötä järjestäessään kunta voi organisaatiotasolla toimia yhteistyössä monien eri toimijoiden kanssa. Käytännössä ongelmia voi muodostua yksittäistä lasta koskevien asioiden hoitamisessa, ellei salassapitoa monialaisessa yhteistyössä vapauteta säädösperustaisesti.

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle on myös resursoitava ja suunnattava koulutusta lain tavoitteiden toteuttamiseksi. Tähän tarvitaan myös siihen kohdennetut taloudelliset resurssit. Aluehallintovirasto sopii hyvin koulutuksen järjestäjäksi, kuten myös ohjaus- ja valvontatehtäviin.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Ehdotetussa varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmässä on hyviä asiakaskeskeisyyttä ja ohjauksen desentralisoimista painottavia piirteitä, mutta myös ongelmia. Kunnan mahdollisuuksia toteuttaa myös yksityisten varhaiskasvatuksen palveluntarjoajien valvontaa tulisi vahvistaa säätämällä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen velvoittavaksi (27 §).

Keskus- ja aluehallinnon välinen tehtävienjako tulee määritellä tavalla, joka ei ole altis subjektiivisille arvioinneille. Aluehallintovirastojen toimivaltaa antaa informaatio-ohjausta ei tule rajoittaa. Viranomaisaloitteista valvontaa koskevien säännösten soveltuvuutta hallintokanteluihin tulee selventää. (51 §).

Yksityisiä varhaiskasvatuspalvelujen tuottajia koskevan, valtion viranomaisten ylläpitämän rekisterin (48 §) ylläpitämisestä tulee luopua. Rekisterin ylläpitäminen sitoo sen hyötyyn nähden paljon resursseja, jotka voitaisiin käyttää vaikuttavampaan muuhun ohjaukseen. Kunnalle ja lasten huoltajille perusopetuksen tapaan vuosittain toimitettava palvelunantajan suunnitelma turvaisi sekä valtion että kunnan ylläpitämiä rekistereitä paremmin sen, että varhaiskasvatus on laadukasta ja normien mukaista (mm. kelpoisuusehdot täyttävä henkilöstö) jatkuvasti, ei vain rekisteröintihetkellä.

Henkilökohtaisten tukipalvelujen lisäksi myös erityisryhmään siirtämisestä olisi tehtävä muutoksenhakukelpoinen päätös. (19 ja 64 §)

Tehostettua ja erityistä tukea saavien lasten vaikutus henkilöstön mitoittamiseen tulee täsmentää. (20 §)

Varhaiskasvatusta koskevaa, huoltajille annettavaa ohjausta ja neuvontaa tulee laajentaa koskemaan myös esimerkiksi järjestöjen ja seurakuntien palveluja, mikä korostaa kansalaiskeskeisyyttä ja palveluhenkisyttä. (23 §)

Salassapitoa koskevan 43 §:n 2–3 momentin sivullismääritelmä tulee poistaa, jottei salassapitovelvollisuus vesity. (43 §)

Varhaiskasvatuspaikan osoittamista koskevissa asioissa tulee voida hakea muutosta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen valittamalla. (61 §)

Muutoksenhakuteitä tulee yhdenmukaistaa niin, ettei synny tilannetta, jossa samaan tukikokonaisuuteen liittyviin asioihin haetaan muutosta eri menettelyillä. (61 ja 64 §)

Varhaiskasvatusuudistuksen täytäntöönpano tulee varmistaa lisäämällä nopeasti yliopistoissa annettavaa lastentarhanopettajien koulutusta merkittävästi.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pitää uudistamistyöryhmän ehdotusta varhaiskasvatuslain pykäläksi onnistuneena kokonaisuutena.

Varhaiskasvatuspalvelun määritelmä, tavoitteet ja järjestäminen ovat luonnoksessa kuvattu selkeästi. Ne ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä riittävällä tavalla.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pitää hyvänä ratkaisuna ottaa myös varhaiskasvatuksessa käyttöön ns. kolmiportainen tuen malli. Malli takaa lapselle varhaisen tuen tarpeiden tunnistamisen ja tukitoimiin ryhtymisen. Mallin käyttöönottoa tukevat varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia määrittävät pykälät. Myös varhaiskasvatuksessa monialaiseen yhteistyöhön velvoittava pykälä vahvistaa tuen järjestämistä sekä laaja-alaisuutta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pitää varhaiskasvatuksen suunnittelun rakennetta hyvänä. Suunnitelmien hierarkkinen kokonaisuus tukee varhaiskasvatuksen laatua ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi on tärkeää, että lain ohella varhaiskasvatusta ohjaa määräyksenä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja, että Opetushallitus laatii ne yhteistyössä Terveystieteiden- ja hyvinvoinninlaitoksen kanssa.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuuksien tarkentaminen, kelpoisuuden hankkimisen joustavoittaminen ja kelpoisuusehtojen tiukentaminen esitetyllä tavalla on perusteltua varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseksi. Kelpoisuus-ehtojen tulisi kuitenkin mahdollistaa perhepäivähoitopaikkojen säilymisen kunnissa. Tarvittavan työvoiman turvaamiseksi voitaisiin vielä harkita ohjausalan henkilöstön kelpoisuutta harkittavaksi varhaiskasvatustyössä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että päiväkodin mitoituksista poikkeaminen tulee olla mahdollista. Tilapäinen ja lyhytaikainen poikkeaminen tullee kuitenkin ongelmalliseksi ilman tarkempaa määrittelyä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto pitää kannatettavana, että perhe-päivähoidon mitoitukset määritellään esitetyllä tavalla. Lapsilla tulee olla mahdollisuudet samanlaatuisiin olosuhteisiin, hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen toimintamuodosta riippumatta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että aluehallintovirastojen Opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahalla järjestämää opetustoimen täydennyskoulutusta tulisi kohdentaa varhaiskasvatuksen henkilöstölle.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että luonnoksessa esitetty oikeudesta poiketa salassapitovelvoitteista on erittäin tarpeellinen tiedonsiirron ja salassapidon toteutumisiksi lapsen edun kannalta oikealla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto näkee, että esityksen valtion ohjausjärjestelmää koskevat ehdotukset selkeyttävät varhaiskasvatuksen viranomaisten ja kuntien vastuunjakoa. Opetushallituksen nimeäminen varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastoksi sekä aluehallintovirastojen roolin ja resurssien tarkentaminen varhaiskasvatuksen alueellisena viranomaisena ovat kannatettavia kehittämissuuntia.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto korostaa, että viranomaisten toimivalta ohjata ja valvoa kunnan tai yksityisen tuottajan järjestämää varhaiskasvatusta tulee säilyttää ennallaan. Erityisesti varhaiskasvatuksen ennakkoivaan valvontaan sekä ohjaukseen ja alueellisen palvelun kehittämiseen tulee jatkossa kohdentaa resursseja ja virkamiesten työpanosta kantelujen käsittelyn ja jälkivalvonnan sijaan.

Opetushallitus

Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän ehdotuksia ei ole otettu huomioon kaikilta osin.

Eduskunnan tekemiä muutoksia sen käsitellessä hallituksen esitystä (HE 314/2014) päivähoitolain muuttamisesta ei ole otettu huomioon.

Lakiesitys on pääosin selkeä.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan määrittelyä tulisi vahvistaa.

Varhaiskasvatuksen eri muotojen erityispiirteitä ja tavoitteita tulisi eritellä.

Esiopetusta ei voi järjestää perhepäivähoidossa (esityksen 1 §:n viimeinen momentti korjattava).

Varhaiskasvatusta tulisi voida järjestää vain osittain muulla kielellä kuin suomeksi tai ruotsiksi.

Varhaiskasvatuksen vähimmäis- ja enimmäiskesto viikossa tulisi määritellä.

Varhaiskasvatuksessa annettavien tuen muotoja tulisi täsmentää.

Tarvittaessa tulisi olla mahdollisuus psykologin ja muiden terveydenhuollon ammattilaisten palveluihin lapsen tukemiseksi ja ongelmien ennaltaehkäisemiseksi.

Tuen tilanteissa tulisi ottaa huomioon myös lasten lukumäärä ryhmässä.

Esityksen 23 §:ssä termi ”ohjaus” tulisi muuttaa muotoon ”palveluohjaus”, koska termillä ohjaus on opetuslalla vakiintuneet merkitykset.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma pakolliseksi (eduskunta on jo käsitellessään hallituksen esitystä päivähoitolain muuttamisesta hyväksynyt asian).

Esityksen 38 §:n 3 momentissa oleva virhe tulee korjata.

Opetushallitukselle esitetty valtakunnallinen valvontatehtävä on tarpeeton, aluehallintovirastojen valvonta on asiassa riittävä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Valvira tiivistää osaltaan lausuntonsa seuraaviin seikkoihin:

Valvira pitää esitysluonnoksessa hyvänä erityisesti lapsen edun nostamista lakiin nimenomaisena säännöksenä. Muutos on kannatettava myös toimintaa valvovien viranomaisten näkökulmasta. Lisäksi Valvira pitää erittäin kannatettavana sitä, että varhaiskasvatuksen hallinnonalasiirron jatkumona varhaiskasvatusasioissa valvontaviranomaisina toimisivat jatkossa aluehallintovirastot ja Opetushallitus, eikä Valviralla olisi enää valvontaviranomaisen roolia tältä osin.

Valvira kuitenkin kritisoi erityisesti Valveri-rekisteriä koskevia säännösehdotuksia. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan Opetushallitukselle tulisi uudistusten myötä käyttöoikeus Valviran ylläpitämään Valveri-rekisteriin varhaiskasvatusta koskevien tehtäviensä hoitamista varten. Säännös olisi ongelmallinen erityisesti sen johdosta, että se asettaisi Valviran puhtaasti tietojärjestelmän palveluntuottajan rooliin. Tietojärjestelmäpalveluiden tuottaminen kokonaan toisen hallinnonalan viranomaisille ei kuitenkaan kuulu Valviran tehtäviin. Lisäksi Valvira esittää huolensa rekisterin sisällöllisistä ongelmista ja erityisesti siitä, kenellä olisi jatkossa vastuu rekisterin sisältämien tietojen oikeellisuudesta. Valvira katsookin, että valvonnan siirtyessä Valvirasta Opetushallitukseen tulisi myös rekisterinpitäjyyden siirtyä. Valviran näkemyksen mukaan tuleekin selvittää ensisijassa mahdollisuutta, jossa Opetus- ja kulttuuriministeriö rakentaa erillisen varhaiskasvatusrekisterin,

johon myös kunnille annettaisiin käyttöoikeus. Täten välttyttäisiin myös erillisten kuntakohtaisten varhaiskasvatusrekisterien ylläpitämiseltä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Lakiesitys tarjoaa hyvän lähtökohdan uuden varhaiskasvatuslain luomiselle. THL näkee hyvänä, että lakiluonnoksessa nostetaan esiin varhaiskasvatus lapsen oikeutena ja osana koulutuspolitiikkaa. Samaan aikaan kuitenkin varhaiskasvatuksen palveluilla on suuri merkitys työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa sekä osana muita lasten ja perheiden peruspalveluita perheiden kasvatus- ja huolenpitotehtävän tukena.

Lakiesityksen keskeisenä ongelma on, että siinä ei selkeästi eroteta käsitteitä *varhaiskasvatus*, johon lapsella on oikeus, ja *varhaiskasvatuspalvelu*, johon huoltajilla on tarve ja oikeus. Palveluna myös avoin varhaiskasvatus reunaehtoineen tulisi sisällyttää lakiin.

Laissa todetaan, että varhaiskasvatusta järjestettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. THL toteaa, että lapsen edun periaatteen tulkinnasta tulee haasteellista, jos käsitteitä varhaiskasvatus ja varhaiskasvatuspalvelu ei määritellä erikseen. Lapsen ja vanhempien / huoltajien tarve ei aina ole yhteneväinen.

Suhdeluvun poikkeamaan 39§:ssä tulisi määritellä aikarajat.

Turvallisuuden edistäminen on lakiesityksessä huomioitu yleisesti ottaen hyvin.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Lapsiasiavaltuutettu pitää varhaiskasvatuslain uudistamista erittäin tärkeänä edistysaskeleena.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että lasten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi, kun lain mukaankin varhaiskasvatusta voidaan antaa myös esimerkiksi perhepäivähoidossa, tulisi hallituksen esitysluonnoksessa huomioida monin kohdin entistä selkeämmin päiväkotien lisäksi muissa toimintamuodoissa annettava varhaiskasvatus.

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan ensimmäisen luvun säännökset lain tarkoituksesta, soveltamisalasta ja tavoitteista varmistavat lähtökohtaisesti lapselle oikeuden laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, joka toteutettaisiin ensisijaisesti lapsen edun mukaisesti. Lapsiasiavaltuutettu pitää luonnoksen tavoitteita erittäin hyvinä ja kannatettavina. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että lapsen tarvitsevat ohjatun, tavoitteellisen toiminnan lisäksi myös paljon vapaata leikkiä, jolle ei etukäteen aseteta tavoitteita ja joka perustuu täysin lasten omaan aloitteeseen ja toimintaan.

Varhaiskasvatuslain on tarpeen edistää positiivista eli edistävää suhtautumista erilaisiin taustoihin osana laadukasta varhaiskasvatusta, jota toteutetaan tiiviissä vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että perusteluissa kuvattaisiin, mitkä asiat vaikuttavat lapsen edun mukaisen harkintaan.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että lähipalveluperiaatetta sovellettaisiin entistä selkeämmin varhaiskasvatuksessa.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että kunnassa oleskelevalle lapselle, jolla ei ole kotikuntaa, on järjestettävä varhaiskasvatusta. Yleensä on kyse siitä, että lapsella ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa.

Lapsiasiavaltuutettu pitää myönteisenä, että esitysluonnoksessa on huomioitu sairaalahoidossa olevien lasten oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen turvaaminen on yhtä lailla tärkeää kuin perusopetuksen saatavuuden turvaaminen sairaalakouluissa. Säännöksen tulisikin olla velvoittava.

Lapsiasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, että viittomakielen asemasta säädettäisiin varhaiskasvatuslaissa sitovasti, vastaavalla tavalla kuin saamen kielen asemasta ehdotetaan säädettävän.

Lapsiasiavaltuutettu pitää erinomaisena, että uudessa varhaiskasvatuslaissa korostetaan lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen vanhemmille tarjottavan palvelun sijaan.

Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että varhaiskasvatuksessa on erityisesti huomioitava siihen osallistuvien vammaisten lasten tai muuten erityistä tukea tarvitsevien lasten osallisuus.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa tehdään lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että lapsi on otettava aktiivisesti mukaan suunnitelman laatimiseen.

Lapsiasiavaltuutettu korostaa, että henkilöstön mitoitus, rakenne sekä koulutus mukaan luettuna täydennyskoulutus on suunniteltava ja toteutettava siten, että se mahdollistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen.

Tasa-arvovaltuutettu

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt tasa-arvovaltuutetulta lausuntoa varhaiskasvatuslakia koskevan hallituksen esityksen luonnoksesta.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu laki eli tasa-arvolaki kieltää oppilaitoksia asettamasta henkilöitä epäedulliseen asemaa sukupuolen perusteella muun muassa opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen muussa varsinaisessa toiminnassa. Säännöstä ei sovelleta perusopetuslaissa tarkoitettuihin opetuksen järjestäjiin ja kouluihin eikä varhaiskasvatukseen.

Tasa-arvolaki asettaa oppilaitoksille myös velvoitteen ryhtyä toimenpiteisiin naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Perusopetusta antavia oppilaitoksia edistämisvelvoite on koskenut vuoden 2015 alusta. Vaikka tasa-arvoa edistävä työ myös varhaiskasvatuksessa on tärkeää, tasa-arvolain säännös ei koske varhaiskasvatusta.

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa tasa-arvolain sukupuolisyrynnän kiellon sekä naisten ja miesten tasa-arvoa koskevien edistämisvelvoitteiden noudattamista. Koska tasa-arvovaltuutetun toimivalta rajoittuu tasa-arvolain säännösten noudattamisen valvontaan, valtuutettu ei anna lausuntoa varhaiskasvatuslakia koskevasta hallituksen esityksestä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tietosuojavaltuutettu esittää huomioita henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn täsmentämiseksi. Koska varhaiskasvatusta voidaan järjestää ja palvelua tuottaa eri tavoin, rekisterinpitäjyyden ja henkilötietojen käsittelyn vastuiden määrittely laissa on tietosuojavaltuutetun mielestä tärkeää. Kuten edellä todettiin varhaiskasvatuksessa ja samalla esiopetuksessa olevan lapsen tietojen käsittelyyn vaikuttaa useampi erityislaki valmisteltavan varhaiskasvatuslain ohella (mm. perusopetuslaki ja laki oppilas- ja opiskelijahuollosta). Lainvalmistelussa ei tietosuojavaltuutetun mielestä ole arvioitu riittävästi näiden eri lakien vaikutusta varhaiskasvatuksessa olevan lapsen henkilötietojen käsittelyyn. Tietosuojavaltuutetun mielestä lainvalmistelussa tulee myös arvioida varhaiskasvatuksen suhdetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Muuten voi myöhemmin syntyä epäselvyyttä siitä, mitä säännöksiä eri tilanteissa sovelletaan. Myös monialaiseen yhteistyöhön osallistuvien viranomaisten toimivaltaa ja tehtäviä sekä henkilötietojen käsittelyä tässä viranomaisyhteistyössä tulisi arvioida lainvalmistelussa tarkemmin, koska viranomaisten oikeus käsitellä henkilötietoja perustuu niille laissa säädettyihin tehtäviin ja toimivaltaan. Lakiluonnos sisältää salassa pidettävien tietojen antamista ja saamista koskevia säännöksiä, minkä vuoksi sitä tulee arvioida myös julkisuuslain kannalta.

Tietosuojavaltuutettu pitää tarpeellisenä, että varhaiskasvatuksesta annettavassa informaatio-ohjauksessa annetaan ohjausta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevien lasten henkilötietojen käsittelystä. Se on yksityisyyden suojan kannalta tärkeää, koska esitysluonnoksessa on kyse myös salassa pidettävien ja arkaluonteisten tietojen käsittelystä.

Saamelaiskäräjät

Saamelaiskäräjien esityksiä ja neuvottelupyyntöä ei ole huomioitu varhaiskasvatuslakia valmisteltaessa.

Saamelaiskäräjät pitää välttämättömänä, että varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta pidetään saamelaiskäräjlain 9 §:n mukaiset neuvottelut.

Saamelaisten kulttuuri-itsehallinto tulee huomioida asianmukaisesti varhaiskasvatuslain valmistelussa.

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen tulee nähdä osana saamelaisten ihmisoikeuksia ja alkuperäiskansa-aseman suojaa.

Varhaiskasvatuksen tavoitteisiin lisätään omaksi kohdaksi: ”tukea lapsen oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyviä tarpeita.”

4 §:n 1 momentti muutetaan vastaamaan Suomen perustuslakia ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta seuraavasti: ”Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu sekä lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.”

Saamelaiskäräjät toteaa, että äidinkieleltään suomenkielisten lasten sijoittaminen saamenkieliseen päivähoittoon rikkoo äidinkielisten saamelaislasten perus- ja ihmisoikeuksia.

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen osalta Opetushallituksen olisi valmisteltava varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa.

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen osalta paikallinen varhaiskasvatussuunnitelman olisi valmisteltava yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa.

Uudistuksen vaikutukset saamelaisten kielellisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin ja alkuperäiskansa-asemaan tulee selvittää.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta TANE

On hienoa, että varhaiskasvatuslain luonnoksessa lain tavoitteita koskevaan osaan on kirjattu sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) esittää, että sukupuolten tasa-arvon edistäminen on lain yleisen tavoitteen lisäksi valtavirtaistettava lain muihinkin pykäliin.

TANE kannattaa luonnoksen tavoin, että subjektiivinen päivähoito-oikeus säilytetään ennallaan. Joustavat ja kaikille saatavilla olevat päivähoitopalvelut ovat avainasemassa lasten kehityksen ja varhaisen oppimisen tukemisessa, työn ja perheen yhteensovittamisessa sekä työurien pidentämisessä.

TANE:n mukaan lainsäädäntöön on kirjattava sukupuolitietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentaminen. Sukupuolitietoisien varhaiskasvatusympäristön rakentamista tuetaan parhaiten sisällyttämällä varhaiskasvattajien perusopintoihin ja täydennyskoulutukseen tasa-arvo- ja sukupuolitietoisia opintojaksoja kaikille varhaiskasvatuksessa työskenteleville kasvatuksen alan ammattiryhmille.

TANE pitää tärkeänä varhaiskasvatuksen saattamista toiminnallisen tasa-arvosuunnittelun piiriin. Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu tukee varhaiskasvatuslain tavoitetta vahvistaa lapsen ja tämän huoltajien mielipiteiden ja toivomusten huomioimista varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioidessa.

TANE esittää, että on kehitettävä teoreettisia välineitä ja kasvatuskäytäntöjä, jotka mahdollistavat moninaisuuden kunnioittamisen. Varhaiskasvatukseen tarvitaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan säätelyä laadun varmistamiseksi.

Lain perusteluissa ja §:ssä 28 tulee velvoittaa paikallisen suunnitelman tekemiseen. Nykyisellään ilmaisu antaa siihen mahdollisuuden, muttei velvoita. Verbi ”voida” on vaihdettava verbiksi ”tulee”.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto

Valtakunnallinen vammaisneuvosto pitää lakiluonnosta ja sen tavoitteita onnistuneena. Moniammatillinen yhteistyö ja varhainen tuki ovat kannatettavia painotuksia. Varhaiskasvatussuunnitelman entistä suurempi rooli ja vanhempien ja lapsen osallistaminen sen tekemiseen ovat myös tärkeitä asioita. Lapsen edun ja osallisuuden korostaminen on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukainen.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto korostaa vammaisten lasten oikeutta osallistua yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa varhaiskasvatukseen. Valtakunnallinen vammaisneuvosto katsoo, että YK:n sopimuksen hengen mukaisesti pitäisi pykälätasollakin näkyä tuen järjestäminen

ensisijaisesti muun varhaiskasvatuksen yhteydessä ja muuten vain poikkeustapauksissa silloin, kun se on lapsen edun kannalta perusteltua.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto kannattaa esitettyä ryhmäkoon tarkempaa rajausta, mutta pitää tärkeänä, että riittävästi asianmukaisia tiloja pystytään järjestämään. Valtakunnallinen vammaisneuvosto pitää tärkeänä, että päivähoidon laajuus tulee aina voida määritellä lapsen tuen tarpeen ja perheen olosuhteiden perusteella.

Lapsille tulee turvata varhaiskasvatus heidän omalla äidinkielellään, myös viittomakielellä ja vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä käyttäen. Varhaiskasvatuksen tilojen tulee olla esteettömiä, jotta yhdenvertainen osallistuminen varhaiskasvatukseen voidaan tosiasiallisesti turvata.

Valtakunnallinen vammaisneuvosto kannattaa muutoksenhakuoikeutta lapsen tukeen liittyvistä henkilökohtaisista palveluista. Tämän lisäksi neuvosto esittää säädettäväksi, että erityisen tuen antamisesta tehtävä päätös on muutoksenhakukelpoinen.

Kristillidemokraattinen eduskuntaryhmä

KD eduskuntaryhmä pitää hyvänä, että laki uudistetaan. Valvontavastuun siirto Opetushallitukselle tulee toteuttaa pian. Vanhempien kasvatusvastuun ja -oikeuden tunnustaminen on tärkeää, samoin perheiden erilaisten lastenhoitoon liittyvien valintojen mahdollistaminen. Erityisen tuen palveluja tulee tarjota matalalla kynnyksellä. Hallinnollisen työn ja byrokratian lisäämistä tulee välttää, ja erityisen tuen tarpeeseen vastaamisesta säätää matalan kynnyksen periaatteella. Kelpoisuusehtojen pitäminen nykyisellään on perusteltua. Samalla on huolehdittava pätevien lastentarhanopettajien riittävydestä. KD eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että uuden eduskunnan käsittelyyn tuodaan lausuntopalautteen pohjalta huolellisesti korjattu hallituksen esitys.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää lakiesitystä tarpeellisena. Se täydentää varhaiskasvatuslain kokonaisuutta ja kokoaa yhteen aikaisemmat hajanaiset säädökset. Esitys korostaa lapsen oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen. Esitys vahvistaa myös lapsen edun ensisijaisuutta varhaiskasvatuspalvelun järjestämisessä, suunnittelussa, tuottamisessa ja päätöksenteossa.

Esityksessä erityisen hyvänä voi pitää lapsen tukemista koskevia säännöksiä, mitkä uudistetaan kohti kolmiportaisen tuen mallia. Tukea on varhaiskasvatuksessa annettava lapselle heti tuen tarpeen ilmettyä tarpeellisin pedagogisin, rakenteellisen ja hyvinvointia tukevin järjestelyin. Lapselle on esityksen mukaan annettava hänen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa sekä tarvittaessa tehostettua tai erityistä tukea. Säännöksillä on tarkoitus selkeyttää lapsen oikeutta saada riittävää tukea mahdollisimman varhain. Riittävän aikaisella tukemisella voidaan paitsi edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia, niin myös ehkäistä lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä lasten syrjäytymistä.

Toinen keskeinen asia on, että laissa säädetään varhaiskasvatuksen henkilöstöstä, kelpoisuusvaatimuksista ja mitoituksista nykyistä vastaavasti siten, että säännökset nostetaan päivähoitoasetuksesta lain tasolle. Hajallaan olleet säädökset kootaan samaan lakiin. Vaikka

henkilöstön kelpoisuutta ja mitoitusta koskevat säännökset pysyvät pääosin ennallaan, niin laissa säädetään kuitenkin päiväkodin ryhmäkoosta.

Kolmantena seikkana sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä painottaa päiväkodin johtajuuden merkitystä. Hyvällä johtajuudella luodaan edellytykset menestyksekkäälle varhaiskasvatukselle, henkilöstön ja lasten viihtymiselle ja sujuvalle arjelle päiväkodeissa. Pedagogisen johtajan tulee olla varhaiskasvatuksen opettaja.

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää erittäin hyvänä sitä, että Opetushallituksesta tulee varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto ja valvontaviranomainen. Yhteen asiantuntijaorganisaatioon koottu valtakunnallinen ohjaus ja valvonta tuottaa varmasti parempia tuloksia kuin aikaisempi järjestelmä. Riittävien resurssien luomisesta Opetushallitukseen on pidettävä huolta.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän näkee varhaiskasvatuksen kaikkien lasten oikeutena. Varhaiskasvatus on olemassa lapsen kehitystä, ei vanhempien työntekomahdollisuutta, varten. Varhaiskasvatus ei ole vain hoivatyötä, vain hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta syntyvä kokonaisuus.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää hyvänä, että hallituksen esityksessä pidetään kiinni subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta. Subjektiivisella päivähoidolla on laaja kannatus: THL:n ja Kelan tutkimusosaston yhteistyönä toteuttamassa Perhevapaat 2013 -väestökyselyssä 73 % parivuotiaiden lasten äideistä ja 81 % isistä oli sitä mieltä, että oikeus päivähoitopaikkaan kaikille lapsille on ehdottomasti säilytettävä.

Vasemmistoliitto kannattaa esityksen kirjausta ryhmäkokojen säätämisestä, sekä henkilöstön kelpoisuutta ja mitoitusta koskevan säännöksen pääosin pitämistä ennallaan. Moniammatillisella henkilöstörakenteella turvataan varhaiskasvatuksen laatu.

Vasemmistoliitto kannattaa myös hallituksen esityksen ravintoa ja toimintaympäristöä koskevien pykälien täsmennyksiä. Hoidon osana sopiva ravinto ja ruokailut kuuluvat keskeisesti varhaiskasvatukseen ja muutos turvaa paremmin erityislapsien, kuten allergikoiden ja diabeetikoiden, tarpeita.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa tasa-arvopykälän lisäämistä lakiin. Tasa-arvo- ja sukupuolitietoinen hoito, kasvatus ja opetus tulisi huomioida kaikessa varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa sen eri tasoilla. Jokaisen varhaiskasvatusta toteuttavan tahon tulisi laatia toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma tasa-arvoisen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamiseksi kyseisessä toimintayksikössä.

Hallituksen esityksestä tulisi vielä tehdä asianmukainen lapsivaikutusten arviointi.

Helsingin kaupunki

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Uudistuva varhaiskasvatustalaki edistää varhaiskasvatuksen tavoitteellisuutta ja tuo valtakunnallista yhtenäisyyttä suunnittelun, arvioinnin ja seurannan avulla.

On tärkeää, että kunkin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma voi sisällöllisesti vaihdella sen mukaan, mikä on lapsen tarvitsema tuki kasvu- ja oppimiselle. Suunnitelman tekemisen laajuus suunnataan yksilökohtaisesti lasten tarpeiden mukaisesti. Kaupunginhallitus katsoo, että lain tasolla ei ole tarpeen yksityiskohtaisesti määritellä kaikkien lasten osalta suunnitelman sisältöä, vaan parhaiten tämä tulee huomioiduksi opetushallituksen laatiessa ja päättäessä 26 §:n mukaisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteista.

Esitysluonnoksen mukaan kunnan tulee laatia omavalvontasuunnitelma. Helsingissä on suunnitelman toteuttamisen edellyttämät tiedot jo tällä hetkellä saatavilla. Tietojen koonti, suunnitelman laatiminen ja seuranta edellyttää kuitenkin henkilöresursseja.

Erityisen kannatettavana kaupunginhallitus pitää esitysluonnoksen 43 §:ää, jonka mukaan lain voimaantulon myötä varhaiskasvatukseen ei enää sovelleta sosiaalihuollon asiakaslain säännöksiä. Tämä lieventää salassapitoa vastaamaan perusopetuksen mukaista salassapitoa mahdollistaen vanhempien ja varhaiskasvatuksen välisen yhteydenpidon sähköisen tiedonsiirron välineillä.

Esitysluonnoksen mukaan Opetushallitus toimii varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastona, minkä lisäksi Opetushallitus toimisi valtakunnallisena valvonta- ja ohjausviranomaisena. Muutos on kannatettava valvonnan ja ohjauksen sisältyessä varhaiskasvatuksen toiminnan luonteen mukaiselle hallinnonalalle. Opetushallituksen mahdollinen kasvava valvonta- ja ohjausviranomaisen rooli ei saa johtaa siihen, että valvontabyrokratiaa lisätään varhaiskasvatuksen käytännön henkilöstöressurssien kustannuksella.

Esitysluonnoksen toteutuminen aiheuttaa kustannuspaineita varhaiskasvatuksen toimialalla. Uusia kustannuksia lisääviä normeja ei pidä tässä taloustilanteessa säätää.

Jyväskylän kaupunki

On hyvä, että lakivalmistelussa korostuu lapsen päivän kokonaisuus. Varhaiskasvatuksen käsite on määriteltävä vieläkin tarkemmin suhteessa entiseen päivähoito-käsitteeseen: milloin puhutaan päivähoidosta ja milloin varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatustalakiin tulisi selkeästi sisällyttää kaikki nyt sosiaalihuollon säädöksiin jäävät asiat. Varhaiskasvatustalain yhteydessä pitää säätää palvelusetelilaki varhaiskasvatukseen. Koska samaan aikaan valmistellaan hoitoaikaisuutta perusteksi, niin ei syytä puhua kokopäiväisestä ja osapäiväisestä varhaiskasvatuksesta tai esiopetuksesta.

Toiveemme olisi edetä enemmän kolmiportaisen tuen suuntaan painopisteen ollessa yleisen tuen suunnassa. On tarkasti laissa määriteltävä mitä tähän lukuun kirjatut asiat tarkoittavat kaupungin velvollisuuteen suhteessa yksityiseen palveluun. On hyvä asia, että varhaiskasvatuksen perusteet -asiakirjasta tulee normimuotoinen asiakirja. Se kuka varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta päiväkodissa vastaa on työnjohdollinen asia eikä sen määrittely mielestämme kuulu lakiin. Hyvä, että lakiin sisällytetään jatkuvan arvioinnin säädös. On erittäin hyvä, jos omavalvontasuunnitelma otetaan käyttöön myös kunnallisissa palveluissa. Jos yksityiseltä perhepäivähoitajalta vaaditaan ammattitutkinto tai muu soveltuva tutkinto, on kelpoisuusvaatimus syytä kirjata todella selkeästi. Varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin tulisi vaatia ylempi korkeakoulututkinto.

Kasvatusvastuullisten määrän määrittely suhdeluvun avulla on hyvä asia. Ryhmäkoon määrittely korkeintaan kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä ylläpitää vanhaa pedagogista toimintakulttuuria ja toimintatapoja. Lisäksi ryhmäkoon määrittely ohjaa ajattelua

toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta aikuisjohtoisesti 21 tai 12 lapsen kanssa ja se on vastoin varhaiskasvatuslakiin asetettuja tavoitteita. Määrittely enintään kolmen kasvatusvastuullisen ryhmiin sijoittelusta ei tuota mitään lisäarvoa toiminnalle. Mikään tunnettu tutkimustietoa ei myöskään tuota tietoa tällaisen rajauksen tarpeellisuudesta. Yksittäisten päivien ylitykset käytössä on käytännön syistä hyväksyttävä jos perheille mahdollistetaan heidän toivomansa hoitoaikaperusteiset järjestelyt.

Tässä luvussa on paljon epäselviä kohtia liittyen ilmoitusmenettelyyn, rekisterin pitämiseen sekä valvonnan, ohjauksen, neuvonnan, seurannan, tarkastusoikeuden sekä huomautusten ja määräysten antamisen vastuisiin Opetushallituksen, Aluehallintoviraston ja kaupungin välillä. Tekstin perusteella näyttää siltä, että Aluehallintoviraston rooli tulee vahvistumaan, joten siellä resurssointia tulee vahvistaa. Jyväskylän asiat hoidetaan Vaasan toimipisteessä, jossa viime kevään jälkeen ei ole ollut henkilöä, jolla olisi ollut selkeästi varhaiskasvatuksen asiat vastuullaan. Kunnalla pitäisi olla oikeus antaa määräyksiä yksityisen palvelun epäkohtien korjaamiseksi.

Ohjausjärjestelmän osalta tarvitaan yksityisen palveluntuottajan rekisteri ja siitä on oltava selkeät ohjeet ja linjaukset. Onko tarpeen kirjata aluehallintoviranomaiselle näin mittavaa roolia kun opetushallitus on asiantuntijavirasto. Aluehallintoviraston pitäisi olla varhaiskasvatuksen osalta resurssoitu paremmin jos kirjataan asiat näin. Opetushallitukselta ja aluehallintoviranomaiselta voisi tulla valvontasuunnitelma jonka toteuttamisesta vastaavat kunnat ja jonka perusteella kunnan virnaomaiset tekevät valvontaa.

Uutta maksulakia varhaiskasvatuksen maksujen osalta odotetaan, koska se olisi sekä varhaiskasvatuspalveluja järjestävien kuntien, yksityisten palveluntuottajien sekä varhaiskasvatuspalvelujen asiakkaiden etu. Asiakasmaksulain uudistus tulisi tehdä samanaikaisesti varhaiskasvatuslain kanssa. Toivotaan hoitoaikaperusteista asiakasmaksulakia sillä olemme Jyväskylässä aloittaneet työn asiakasmaksujen perusteiden uudistamiseksi siten, että ne tulisivat voimaan 1.8.2016 alkaen ja koskisivat kunnallisten asiakasmaksujen lisäksi myös yksityisiä palvelusetelipalveluita.

Järvenpään kaupunki

Myönteisinä seikkoina Järvenpään kaupunki nostaa esiin:

1§ Soveltamisalassa on huomioitu myös muu varhaiskasvatustoiminta, mikä voi olla esim. kerho- tai vast. toimintaa.

7§ Monialainen yhteistyö on otettu mukaan lakiehdotukseen.

9§ Osapäiväinen varhaiskasvatus on määritelty enintään viideksi tunniksi päivässä.

17§ Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen määrittelyssä on huomioitu tuen kolmiportaisuus.

20§ Henkilöstön mitoituksessa on huomioitu myös tarvittaessa tehostettua tukea saavat lapset.

26§ Opetushallitus laatii ja päättää tähän lakiin perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - tällä tavalla turvataan varhaiskasvatuksen yhdenvertainen toteuttaminen ja esiopetuksen kautta jatkumo perusopetukseen koko maassa.

28§ Lapselle laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma asettaa lapsen edun varhaiskasvatuksen suunnittelun lähtökohdaksi.

30§ Varhaiskasvatuksen arviointipykälä ei ollut mukana lakityöryhmän ehdotuksessa. Myönteistä on, että tässä ehdotuksessa varhaiskasvatuksen arvioinnista on tehty oma pykälä, joka määrittelee arviointijärjestelmän.

31§ Kunnan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatuksessa on riittävä määrä säädettyä henkilöstöä.

39§ Hyvä, että pykälässä on huomioitu poikkeaminen 38§:ssä säädetystä suhdeluvusta, jos lasten keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät.

Järvenpään kaupunki esittää seuraavat muutosehdotukset:

12§ 1. mom. esitetään muutettavan:

Lapsella on oikeus osallistua kunnan järjestämään kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa lapsen huoltajien työssäkäynnin, opiskelun tai sairauden takia, tai lapsen kehityksen ja tuen tarpeen takia. Niillä lapsilla, joilla ei ole oikeutta kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen on oikeus § 1 ja § 9 mukaiseen osapäiväiseen tai muuhun varhaiskasvatustoimintaan esim. perhekeskus-, kerho- tai leikkitoimintaan.

Perustelu: Lapsen oikeuksien näkökulmasta lapsen varhaisessa hoivassa, kasvatuksessa ja opetuksessa on keskeistä vanhempien ensisijaisen kasvatusvastuun kunnioittaminen ja tukeminen.

24§ 2. mom. esitetään muutettavan toiseen kuntaan muuton osalta:

Mikäli varhaiskasvatuksen tarve johtuu muutosta toiseen kuntaan, paikkaa on haettava niin pian kuin mahdollista, kuitenkin kaksi kuukautta ennen kuin lapsi tarvitsee paikan.

Perustelu: Varsinkin muuttovoittokunnat joutuvat kohtuuttomaan tilanteeseen, mikäli määräaika muutetaan kahdeksi viikoksi, koska asianmukaisen päivähoitopaikan järjestäminen ei välttämättä aina onnistu ehdotetussa määräajassa.

32§ Lastentarhanopettajan nimike muutetaan varhaiskasvatuksen opettajaksi/varhaiskasvatuksen sosionomiksi, 33§ lähihoitajan nimike muutetaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi ja § 34 erityislastentarhanopettajan nimike muutetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi.

Perustelu: Ehdotetut nimikkeet olivat varhaiskasvatuslakityöryhmän yksimieliset esitykset ja vastaavat tämän päivän käytäntöjä.

Kokkolan kaupunki

On erittäin hyvä asia, että nykyinen päivähoitolaki on muutettu varhaiskasvatuslaiksi. Lailta odotettiin paljon ja siihen oli suuria paineita. Laista tuli kuitenkin hyvin suppea ja sitä olisi täydennettävä nopeasti.

Lausunnossa ei verrata tätä opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotusta jo hyväksyttyyn varhaiskasvatuslakiin, vaan lausunto annetaan kokonaisuudessaan tästä opetus- ja kulttuuriministeriön hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi.

Varhaiskasvatuksen alueelle on suunniteltu isoja muutoksia ja uudistuksia, jotka kuitenkin ovat jostain syystä jääneet toteutumatta tai toteutuneet alkuperäisestä hyvin suppeana: varhaiskasvatuslaki, asiakasmaksut (hoitoaikaperusteinen maksu), rakennepoliittisen ohjelman myötä subjektiivisen oikeuden rajoittaminen sekä esiopetuksen muuttaminen velvoittavaksi.

Näiden edellä mainittujen muutosten lisäksi myös uudet esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat perusteet tulevat voimaan 2016. Nämä kaikki uudistukset pitäisi pysyä linjassa, jos niitä aiotaan

myöhemmin toteuttaa pienemmässäkin muodossa, jotta ei tule poikkeavuuksia tai ristiriitoja, joka voi haitata osaa tai kaikkia uudistuksia ja niiden toimeenpanoa.

Kunnat vastaavat varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä nyt ja esityksen mukaan. Varhaiskasvatuslain lähtökohtana tulee olla lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen, lapsilähtöisyys (vrt. esim. esiopetussuunnitelman perusteet), ja paikallisten olosuhteiden huomioonottaminen. Kaikki nykyiset hoitomuodot tulee jatkossakin kuulua varhaiskasvatukseen. Lailla pitää turvata lapsen oikeus hoitoon sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeen hänen kehitystasonsa ja muut edellytykset huomioon ottaen. Varhaiskasvatuspalveluissa yhdistyy lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä vanhempien oikeus saada lapselleen riittävä palvelu erilaisten tarpeiden mukaisesti.

Hyvä varhaiskasvatus taataan lapsille säännöllisyydellä. Varhaiskasvatuslaissa tulisi ennen kaikkea muistaa kenelle sitä tehdään.

Varhaiskasvatuslaissa tulisi kaikki yksiköt ja nimikkeet muuttaa varhaiskasvatusta vastaaviksi esim. päiväkotia -> varhaiskasvatusyksikkö, lastentarhanopettaja -> varhaiskasvatuksen opettaja jne. Henkilöstön kelpoisuudet ja mahdolliset nimikemuutokset voitaisiin käsitellä ihan omana valmisteluna. Samoin pitäisi käsitellä asiakasmaksuihin liittyvät asiat. Nämä kokonaisuudet ovat mahdollista irroittaa varhaiskasvatuslain käsittelyn kokonaisuudesta ja niiden tärkeyden kannalta näin olisi myös suotava tehdä, huomioiden kuitenkin varhaiskasvatuslain kokonaisuus.

On tärkeää säilyttää varhaiskasvatustoiminnan joustavuus varhaiskasvatuslainsäädännössä. Ryhmät tulee jatkossakin voida muodostaa varhaiskasvatuksen yksikön (päiväkodin) sisällä joustavasti ottaen huomioon koko yksikön (päiväkodin) lapset ja käytettävissä oleva henkilökunta. Johtaja vastaa siitä, että henkilökunta ja lapset sijoitetaan eri ryhmiin siten, että ryhmät saadaan mahdollisimman hyvin toimiviksi ja parhaiten lasten tarpeita palveleviksi ja että lasten päivästä tulee turvallinen ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Ryhmäkoon tulee voida määräytyä toiminnan ja sen tavoitteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatus koskevan lainsäädännön esityksessä on monia uusia tehtäviä ja velvoitteita kunnille verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön. Lain kustannusvaikutuksia on erittäin vaikea arvioida.

Lieksan kaupunki

Esityksessä mainitaan, että hallitus pidättäytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että samalla päätetään vastaavansuuruisista kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Tämä luo hyvän pohjan vireillä olevan esityksen uudeksi varhaiskasvatuslaiksi toteuttamiselle kunnissa.

Hyvä suuntaus lakiesityksessä on pyrkimys yhteneväisyyteen perusopetuksen kanssa, kuten kohdissa lapselle annettavasta tuesta (17§), valtakunnallisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen (26§), lasten ja lasten vanhempien ja muiden huoltajien osallisuutta ja vaikuttamista koskeva säädös (16§), sekä säädös monialaisesta yhteistyöstä varhaiskasvatuksen järjestämisessä (7§) tulee esille.

Esityksessä olevista uudistuksista omavalvontasuunnitelma (29§) tarvitsee tarkennuksia ja koulutusta sen toteuttamiseen.

Huolta herättävät kohdat esityksessä ovat lähihoitajan opintojen sisällöt (7 luku 33§), lähipalveluperiaate (49§) ja lisäys varhaiskasvatuksen kiireellisiin hakuaikoihin muuttotilanteiden osalta (24§).

Oulun kaupunki

Lausunnolla oleva hallituksen esitys varhaiskasvatuslaiksi täydentää 13.3.2015 hyväksyttyä varhaiskasvatuslakia ja sisältää myös hyväksytyn lain pykälät. Lakiesityksen sisältö edistää toteutuessaan lasten kasvua, oppimista ja hyvinvointia monin keinoin esim. lapsen varhaiskasvatussuunnitelman, lapsen ja huoltajien osallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden, hyvän varhaiskasvatusympäristön, tuen kolmiportaisuuden ja monialaisen yhteistyön kautta. Oulun kaupunki pitää ehdottoman tärkeänä, että lakiuudistuksen toinen vaihe toteutuu. Lakiesityksessä korostuu vahva lapsen edun painotteisuus. On myönteistä, että lakiesityksessä kumotaan kytkökset sosiaalihuoltolakiin siirtämällä tarvittavat pykälät varhaiskasvatuslakiin. Kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki ovat osa varhaiskasvatuksen vaihtoehtoja, joten myös näiden avustusten tulisi sisältyä varhaiskasvatuslain kokonaisuuteen.

Oulun kaupunki esittää, että tulevaisuudessa varhaiskasvatukseen säädetään erillinen laki palveluseteleistä. Palvelusetelin käyttö pääasiallisena yksityisen varhaiskasvatuksen järjestämisen vaihtoehtona on vakiintunut ja laajentunut viime vuosien aikana. Palvelusetelin käyttökokemusten perusteella olisi tärkeää säätää erillinen laki, joka soveltuu kokonaisuudessaan varhaiskasvatuspalveluihin ja täsmentää vastuuta ja velvollisuuksia palvelusetelillä järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.

Kunnan velvollisuus varhaiskasvatuspalvelun järjestämiseksi asumisen ja oleskelun perusteella on kuvattu selkeästi ja lähtökohtana varhaiskasvatuspalvelujen tarpeen harkinnassa on aina painotettava lapsen etua. Pykälään esitetään lisättäväksi kuntien välisen oston ja myynnin maksuperusteet.

Tuen kolmiportaisuuden säätäminen vastaaventyyppisesti kuin perusopetuslaissa on tärkeää. Pykälään esitetään selkeämpää kirjausta tuen kolmiportaisuuden toteuttamiseksi, esim. lakiesityksen mukaan erityisestä tuesta ei tarvitse antaa päätöstä varhaiskasvatuksessa, mutta esi- ja perusopetuksessa hallintolain mukainen päätös edellytetään.

Oulun kaupunki esittää, että lakiesityksen pykälissä 27 ja 29 ehdotetut suunnitelmat yhdistettäisiin siten, että paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan yhdistetään omavalvontasuunnitelman sisällöt. Liian monien suunnitelmien kautta kokonaisuuden hallinta heikkenee. Suunnitelmien laatimisen ja siihen käytetyn ajan tulisi hyödyttää käytännössä varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteutusta, omavalvontaa ja arviointia. Arvioinnin sisältyminen varhaiskasvatuslakiin on hyvä asia, mutta valtakunnallisen arvioinnin yhdenmukainen toteuttaminen edellyttää mahdollisimman selkeitä kirjauksia lakiin. Esimerkiksi liian epämääräisillä henkilöstön kelpoisuusvaatimuksilla ja nimikkeiden kirjolla on vaikutusta varhaiskasvatuspalvelujen toteutumiseen ja laatuun.

Lakiesitykseen kirjattu lastentarhanopettajan rooli perhepäivähoitajan tukemisessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa voi käytännössä aiheuttaa haasteita lain toteuttamiseksi esimerkiksi yksityisen perhepäivähoidon osalta.

On tärkeää, että yksityistä varhaiskasvatusta koskeva osuus sisältyy hallituksen esitykseen varhaiskasvatuslaista ja varhaiskasvatusta tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Yksityisen varhaiskasvatuksen osalta erityisen hyviksi kirjauksiksi Oulussa koetaan perhepäivähoitoa, vastuuhenkilöä ja kunnan toimivaltaa koskevat kohdat.

Oulun kaupunki pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksut irrotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksusäännökset uudistetaan. Asiakasmaksulain uudistus tulee aloittaa mahdollisimman pian. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen uudistamisessa tulee mahdollistaa nykyisen kaltainen asiakasmaksujen määräytyminen joko kuukausiperusteisesti tai hoitoaikaan perustuen.

Rantasalmen kunta

Jotta esityksen 1 luvun 3 §:n mukaiset *varhaiskasvatuksen tavoitteet* saavutetaan, täytyy varhaiskasvatuslaissa säätää henkilöstön kelpoisuusehdot uudelleen. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista toimintaa, jolloin myös pedagoginen vastuu tulee olla ainoastaan pedagogisen koulutuksen saaneella lastentarhanopettajalla (yliopistollinen kasvatustieteen koulutus pääaineena varhaiskasvatus, johon sisältyy lastentarhanopettajan opinnot). Jokaisessa lapsiryhmässä tulee olla vähintään yksi yliopistollisen pedagogisen koulutuksen saanut henkilö. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajan yhtäläinen kelpoisuus on myös sosionomi (amk) tutkinnon suorittaneella henkilöllä. Kuitenkin nämä tutkinnot tuottavat hyvin erilaista ammatillista osaamista, jossa sosionomeilla (amk) korostuu ennaltaehkäisevä perhetyö.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan pohjakoulutus tulee olla 27 §:n mukainen lastentarhanopettajan koulutus, jotta riittävä tehtävän vaatima osaaminen tulee taattua.

Varhaiskasvatuksen johtotehtäviin tulee olla kasvatustieteen tai varhaiskasvatustieteen maisterin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus sekä riittävä johtamistaito. Varhaiskasvatuksen laadun takaamiseksi pedagoginen ja hallinnollinen johtajuus sekä työn jatkuva kehittäminen edellyttävät vahvaa teoreettista ja substanssiosaamista.

Tampereen kaupunki

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä sitä, että varhaiskasvatuksen järjestämisessä paikallisille edellytyksille ja toimintatavoille annetaan myös lakitasolla mahdollisuus eikä lailla rajoiteta liikaa kuntien mahdollisuuksia ja vapautta järjestää varhaiskasvatuspalvelut kunnassa esiintyvän tarpeen ja innovatiivisuuden mukaisesti.

Palvelun järjestämiseen liittyvää lausetta pykälässä 5: ”Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjää ottaen huomioon asutuksen sijainti ja liikenneyhteydet” pidetään tulkinnan varaisena, ”lähellä” tulisi korvata kohtuullisen matkan etäisyydellä. Lisäksi toivotaan täsmennyksiä liittyen muun muassa yhteishuoltajuustilanteisiin, kunnan velvollisuuksiin ja vastuisiin sekä laskutuskäytäntöihin kyseissä tilanteissa. Toiminta-aikaan liittyen Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että osapäiväisen varhaiskasvatuksen aika olisi neljä tuntia. Tämä mahdollistaisi resurssien tarkoituksenmukaisemman käytön kuntien taloudellisen tilanteen heikentyessä ja lainsäädännön muuttuessa liittyen pykälään 5 a.

Varhaiskasvatusympäristöön liittyvään valvontaan toivotaan tarkennuksia. Kunnan näkökulmasta varhaiskasvatusympäristöä koskevassa pykälässä 6 oleva lause Varhaiskasvatusympäristön ”on

oltava” kehittävä, oppimista edistävä jne. saattaa kunnille tarkoittaa myös rahallisia investointeja, joihin ei ole kunnissa varauduttu.

Tampereen kaupunki esittää, että esiopetuksen jälkeisen hoidon vaihtoehtona tulisi olla, että toimintaa voidaan esiopetuksen jälkeen järjestää muuna varhaiskasvatuksena, esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintana. Lisäksi esitetään, että vuorohoitoa tarjotaan vain silloin, kun on kyseessä vuorotyötä tekevä yksinhuoltaja tai molemmat huoltajat ovat vuorotyössä. Lisäksi joustavan hoitorahan tulisi lyhentää lapsen päivittäistä hoitoaikaa.

Tuen antaminen varhaiskasvatuksessa tulee määritellä kuten esiopetuksen perusteissa jatkumon takaamiseksi eli peruspedagogiikka, yleinen tuki, tehostettu ja erityinen tuki. Lain tulisi antaa mahdollisuuksia uudelleenlaiselle tavalle toteuttaa tukea. Lisäksi esimerkiksi henkilöstöresurssin tulisi olla tukimuoto. Tuki ei synny lasten lukumäärää vähentämällä, erityisesti kun varhaiskasvatuksen ryhmäkoko on määritelty lain ensimmäisessä vaiheessa.

Lukuun 6 ja pykälään 26 tulisi ottaa kantaa kasvatuksen ja opetuksen jatkumoon varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, kuten se on kirjattu esiopetuksesta perusopetukseen. Omavalvontasuunnitelma esitetään tehtäväksi kunnan tasolla ja varhaiskasvatuksen arvioinnin tulisi olla valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvä toiminnan ohjauksen ja kehittämisen väline.

Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimuksiin liittyen varhaiskasvatuslaista puuttuu vanhat päivähoitolain mukaiset henkilöstön nimikkeet. Esiopetuksen jälkeisen hoidon tai kerhotoiminnan henkilöstömitoituksen esitetään olevan varhaiskasvatuksen mitoituksen mukainen.

Yksityisen palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen liittyen tarkennusta toivotaan yksityisen palveluntuottajan ilmoitusmenettelyssä liittyen perhepäivähoitajien ilmoittamisesta aluehallintovirastolle.

Turun kaupunki

Lakiehdotus sisältää elementtejä, jotka mahdollistavat yksittäisen lapsen kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisen hänen omassa kasvuympäristössään. Jokainen lapsi tarvitsee tukea kehittymiseensä. Tuen rakenteet perustuvat pitkälti perusopetuksen kolmiportaisen tuen mallille, mikä omalta osaltaan edistää jatkumoa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja kouluun. Varhaiskasvatuspaikan tarjoaminen keskeytyksen jälkeen mahdollisuuksien mukaan samasta paikasta on kaikkien osapuolten etu, mutta säännöstä muotoiltaessa on huomioitava ne tekijät, jotka vaikuttavat tavoitteen toteutumiseen.

Lastentarhanopettajista / kasvatustieteen kandidaateista on tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa merkittävä vaje. Ammattiryhmän sitominen myös perhepäivähoidon tarpeisiin vähentää resursointia itse perustehtävässä päiväkodeissa.

Varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun tasalaatuisuuden ja kehittymisen takeena on systemaattinen arviointi ja laadun muu seuranta. Omavalvonta-suunnitelman käyttöön otto lisää mahdollisuuksia vaikuttaa toiminnan laatuun. Varhaiskasvatuksen järjestäjän arviointivelvoitteeseen olisi hyödyllistä saada lakiehdotukseen kirjattua täsmällisempää ohjausta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustaso on avainasemassa laadun kehittämisessä. Lastentarhanopettajien määrän lisäämisellä ja sosiaali- ja terveydenhuoltoalan perustutkintoon

sisältyvillä lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman opinnoilla olisi merkittävä vaikutus varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen perustason korottamisessa.

Helsingin yliopisto

Lain nimi

Jotta lain otsikko vastaa kaikkia sen alaisuuteen kuuluvia toimintoja, sen tulee olla muodossa:

Laki varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta.

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon määritelmät (1 §)

Käsitteiden puutteellinen määritteleminen on tuonut lakiin ja sen perusteluihin ristiriitaisuuksia. Varhaiskasvatus ja päivähoito eivät ole synonyymeja: päivähoito ei muutu varhaiskasvatukseksi nimenmuutoksella. Lain tulee määritellä ensin lapsen oikeus varhaiskasvatukseen samaan tapaan kuin esiopetuksessa. Tämän jälkeen määritellään päivähoito, jota voidaan tarjota päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon eronteko on välttämätön, mutta käytännössä se ei ole jyrkkä: hoiva kuuluu varhaiskasvatukseen ja hyvä päivähoito tukee osaltaan lapsen kehitystä ja hyvinvointia.

Vaikka 1 §:ssä säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja 3 §:ssä todetaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, nämä kumotaan 12 §:n perusteluissa toteamalla, ettei lapsella ole subjektiivista oikeutta *tietyn tasoiseen* varhaiskasvatukseen. Oikeus varhaiskasvatukseen ei toteudu, mikäli lapselle osoitetaan paikka perhepäivähoidosta päiväkodin sijaan. Tällöin toteutuu oikeus ainoastaan päivähoitoon, ei pedagogiseen varhaiskasvatukseen, jota laki erityisesti painottaa.

Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset (31§ – 37§)

Lain 1 §:n mukaisesti varhaiskasvatuksessa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen kuuluminen osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää vahvistettiin 2013 siirtämällä hallinto opetus- ja kulttuuriministeriöön eikä henkilöstön kelpoisuuksista enää säädetä osana sosiaalihuollon ammatteja. Hallinnon siirron ja lain pedagogisen painotuksen tulee näkyä henkilökunnan koulutusrakenteessa ja kelpoisuusehdoissa.

Vanhojen säädösten mukaan lastentarhanopettajan tehtävissä toimivilta on edellytetty joko lastentarhanopettajan tutkintoa tai sosiaalialan AMK-tutkintoa. Korkeakoulujen arviointineuvosto (2013) toteaa yksiselitteisesti yliopistollisen lastentarhanopettajakoulutuksen tuottavan vahvinta osaamista varhaiskasvatuksen tehtäviin verrattuna muihin alan koulutuksiin. Etuna nähdään myös lastentarhanopettajakoulutuksen toteutus opettajankoulutuslaitoksilla, mikä mahdollistaa eri opettajaryhmien yhteistyön jo koulutusaikana. Lastentarhanopettajakoulutus vastaa myös esiopetuksen opettajatarpeeseen, mihin sosiaalialan ammattikorkeakouluilla ei ole edellytyksiä. Lakiuudistus on oikea kohta kahden päällekkäisen koulutusväylän mallista luopumiseen. Kelpoisuusehdoksi kolmannen asteen tutkintoa edellyttäviin lastentarhanopettajan tehtäviin tulee määritellä yliopistollinen lastentarhanopettajan koulutus ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) opintojen pohjakoulutuksena tulee olla lastentarhanopettajan koulutus. Ratkaisu on kunnille kustannusneutraali, koska lastentarhanopettajakoulutus yliopistossa ei tule sosiaalialan AMK-koulutusta kalliimmaksi, vaikka yliopistokoulutus tuottaa tehtävään vankemman osaamis pohjan.

Jyväskylän yliopisto

(yhteenvedo laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Jyväskylän yliopisto esittää, että laissa tulisi erottaa päiväkodissa järjestettävä varhaiskasvatus (centre-based early childhood education) muissa ympäristöissä järjestettävästä lasten hoidosta ja kasvatuksesta.

Jyväskylän yliopisto on tyytyväinen siitä, että laissa ilmaistaan lapsen edun huomioonottaminen.

Jyväskylän yliopisto esittää, että valtioneuvoston asetuksella tulee antaa tarkemmat säännökset koskien lasten yhtäjaksoista vuorohoidossa viettämää aikaa.

Jyväskylän yliopisto esittää, että ravinnon terveellisyyden lisäksi lakiin kirjataan erityisruokavaliot uskonnollisin, eettisin ja ekologisin perustein.

Jyväskylän yliopisto esittää, että varhaiskasvatussuunnitelmat tulisi tehdä erikseen kahta erilaista toimintakontekstia varten: päiväkoteja koskeva ja perhepäiväkotia tai muuta varhaiskasvatusta koskeva.

Jyväskylän yliopisto esittää, että lakiin tulee kirjata säännös, joka velvoittaa lapsiryhmää koskevan varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja joka oikeuttaa vanhemmat osallistumaan tähän suunnitteluun.

Jyväskylän yliopisto esittää, että varhaiskasvatuksen henkilöstö veloitetaan keskustelemaan lapsen vanhemman/huoltajan kanssa lasten varhaiskasvatuksesta vähintään kerran vuodessa ja että näissä keskusteluissa lapselle voidaan laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, mutta tähän ei ole velvoitetta.

Jyväskylän yliopisto esittää, että päiväkodissa toimivien kasvatushenkilöiden nimikkeet ovat varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.

Jyväskylän yliopisto esittää useita muutoksia kelpoisuusvaatimuksia koskeviin pykäliin.

Jyväskylän yliopisto esittää, että päiväkodin henkilöstön rakenne muodostetaan siten, että vähintään 50 %:lla hoito-, kasvatus ja opetustehtävissä toimivista tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus ja muilla varhaiskasvatuksen sosionomin tai varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

Oulun yliopisto

Hallituksen lakiesityksessä varhaiskasvatuslaiksi Oulun yliopisto pitää keskeisenä lain määrittelyä lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Myönteistä on myös varhaiskasvatuksen pedagogisen merkityksen korostaminen. Pedagogisen painotuksen toteutumiseksi varhaiskasvatuksen käytännöissä Oulun yliopisto esittää lausunnossaan seuraavat seikat:

- 1) Varhaiskasvatuksen määrittelyn tarkentaminen
- 2) Varhaiskasvatuksen henkilöstön nimikkeiden uudelleen määrittely
- 3) Päiväkodin henkilöstörakenteen pedagoginen vahvistaminen
- 4) Päiväkodin johtajan kelpoisuuden tarkentaminen
- 5) Varhaiskasvatuksen laadun arvioiminen ja kehittämisen toteuttaminen

Tampereen yliopisto

Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön laatiminen on yhteiskunnallisesti merkittävä asia. Nykyinen lainsäädäntö on sekä ajattelutavoiltaan että konkreettisilta yksityiskohdiltaan vanhentunut eikä vastaa tämän hetken vaatimuksia. Uusi lainsäädäntö tulee tarpeeseen.

Luonnoksessa varhaiskasvatukselle asetetaan perusteltuja ja hyviä tavoitteita. Lakiluonnos lähtee lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja tavoitteissa korostetaan sen mukaisesti monipuolisesti ja laajasti lasten kehityksen ja oppimisen tukemista. Koko lain lähtökohta ja sen mukaan rakennetut tavoitteet vastaavat sitä yleismaailmallista suuntausta, jossa varhaislapsuus nähdään merkittävänä kehityksen ja oppimisen vaiheena ja osana ihmisen elinikäistä oppimista.

Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikkö pitää hyvänä asiana sitä, ettei subjektiivista oikeutta varhaiskasvatukseen ole rajattu. Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen konkretisoi lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. Luonnos ei nyt sisällä niitä mahdollisia lasten ja perheiden luokittelun ja leimaamisen riskejä, joita oikeuden rajaaminen saattaisi tuoda tullessaan.

Jotta lakiluonnoksessa määritellyt varhaiskasvatuksen tavoitteet voisivat toteutua, tarvitaan osaavaa henkilöstöä. Luonnoksen sisältämät henkilöstön kelpoisuuksia, mitoitus ja rakennetta koskevat esitykset eivät tuota sellaista varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta, joka kykenisi toteuttamaan lain varhaiskasvatustoiminnalle asettamia tavoitteita. Tehty esitys jättää myös kokonaan huomiotta nykytilanteessa havaitut ongelmat, jotka liittyvät korkea-asteen tutkintojen (yliopistoissa kasvatustieteiden kandidaatti ja ammattikorkeakouluissa sosionomi (amk)) keskinäiseen suhteeseen ja profiiliin.

Vastikään valmistunut varhaiskasvatuksen koulutuksen kansallinen arviointi kiinnitti tähän huomiota ja näitä pulmia suomalaiset varhaiskasvatuksen ammatillisuuden ja varhaiskasvatustyön tutkijat ovat jo pitkään nostaneet esille tutkimuksissaan. Näkemyksemme mukaan lain jatkokyötyttämisessä tulisikin vielä harkita henkilöstörakennetta ja erilaisen koulutuksen saaneiden suhteellista osuutta, erityisesti lain melko vaativat tavoitteet huomioiden. Sinällään pidämme lakiluonnoksen sisältämää moniammatillista työyhteisöä kannatettavana.

Esitetyssä luonnoksessa ammatillisiin johtotehtäviin esitetään joko kasvatustieteiden kandidaatin tai sosionomi (amk) kelpoisuutta. Varhaiskasvatustyöryhmien johtaminen (ammatilliset johtamistehtävät) edellyttää kuitenkin näkemyksemme mukaan ylempää korkeakoulututkintoa aivan samalla tavoin kuin nyt on esitetty varhaiskasvatuksen hallinnollisten johtotehtävien edellyttävän.

Perhepäivähoito ja päiväkotitoiminta ovat henkilöstöltään ja muilta toimintaresursseiltaan toisistaan varsin paljon poikkeavia. Olettamuksena lakiluonnoksessa on, että nämä erilaiset palvelumuodot voivat toteuttaa laissa asetetut tavoitteet. Jotta tämä oletus olisi realistinen, tulisi Opetushallituksen laatimissa valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa perhepäivähoidolle ja päiväkotitoiminnalle laatia omat suunnitelmansa.

Turun yliopisto

Lakiesityksessä on onnistuttu käyttämään johdonmukaisesti lain toteutumisen kannalta keskeisiä käsitteitä. Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen käsitteiden määrittelyä uudelleen tulisi kuitenkin harkita.

On hyvä, että alle kuusivuotiaiden opetussuunnitelma on esityksessä tehty velvoittavaksi. Tilastokeskuksen tulo tilastoviranomaiseksi on niin ikään onnistunut ratkaisu. Varhaiskasvatuksen (itse)arviointia kuntatasolla voidaan pitää merkittävänä osana laadun valvontaa ja kehittämistä.

Esitysluonnos täsmentää velvoitetta kehittävästä, oppimista edistävästä sekä terveellisestä ja turvallisesta varhaiskasvatusympäristöstä lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Esitysluonnokseen pitäisi sisällyttää muutos, jonka mukaan jokaisessa lapsiryhmässä tulisi työskennellä vähintään yksi pedagogisen koulutuksen saanut lastentarhanopettaja. Lisäksi luonnokseen tulisi sisältyä muutos, jonka mukaan kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen hallinnollisiin ja ammatillisiin johtotehtäviin olisi ylempi kasvatustieteen korkeakoulututkinto.

Työryhmän ehdottama ammattinimikkeiden tarkentaminen toisi päiväkotien työnjakoon selkeyttä, parantaisi työilmapiiriä ja parantaisi koulutettujen ammattilaisten työssään pysymistä. Lisäksi kunkin koulutusammatin erityisosaaminen tulisi paremmin käyttöön.

Erityisen tarkkaan pitäisi pohtia päivähoidon muodot -käsitettä. Perhepäivähoito ja päiväkotit tulisi määritellä tavoitteellisesti erilaisiksi toimintamuodoiksi. Vanhentuneen päiväkotit -käsitteen korvaamista tulisi harkita.

Åbo Akademi

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

ÅA föreslår att lagens namn borde ändras till Lag om småbarnspedagogik och barndagvård för att täcka dimensioner propositionen berör. ÅA efterlyser tydlighet i definition av begrepp för att undvika oklarheter och direkta missförstånd i propositionen och dess motiveringar.

Förslaget borde inte utgå från att likadana pedagogiska krav ställs på familjedagvård där personalen inte nödvändigtvis har utbildning eller yrkeskunskap på lika villkor som personalen i daghemmen. Familjedagvård kan och bör utvecklas på sina egna villkor med sina egna grundförutsättningar för att upprätthålla god barndagvård. ÅA understryker att småbarnspedagogik i enlighet med förslagets motiveringar endast kan erbjudas inom ramen för daghemsverksamhet.

ÅA noterar att det är viktigt att särskilja mellan småbarnspedagogik och dagvård.

ÅA anser bestämt att behörighetsvillkoren bör definieras på nytt som en del av det nya lagförslaget. ÅA understryker kopplingen mellan utbildning och den kvalitet på småbarnspedagogisk fostran som universiteten erbjuder i sin utbildning.

ÅA framför att antalet nybörjarplatser inom universitetsutbildningen borde utökas för att uppnå de målsättningar som lagförslaget och EU har ställt som målsättning inom småbarnspedagogiken. Universitetsutbildning som är forskningsbaserad ger de bästa förutsättningarna för kvalitativ småbarnspedagogik. Fördelen med universitetsutbildning är också att de utexaminerade ges behörighet för undervisning i förskola.

ÅA föreslår att behörighetskraven i lagförslaget entydigt skulle bygga på pedagogie kandidat examen med småbarnspedagogik från det datum/år lagen träder i kraft.

Sosiaalialan osaamiskeskukset

Lakiehdotuksessa on onnistuneesti määritelty varhaiskasvatuksen tavoitteet. On hyvä, että Opetushallituksesta tulee varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto ja sen toimesta laaditaan lakiin perustuvat varhaiskasvatuksen perusteet, jotka ovat kuntien varhaiskasvatustoimintaa velvoittavat ja joita arvioidaan säännöllisesti. Paikallisten suunnitelmien teko pitäisi olla velvoite eikä vapaaehtoista kun taas lapsikohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista ei pitäisi velvoittaa lailla samanlaisena kaikille lapsille. Tämä pitäisi jättää opetushallituksen ohjattavaksi. Omavalvontasuunnitelman laatiminen edellyttää henkilöstöresursseja ja on osittain päällekkäistä työtä varhaiskasvatussuunnitelmatyön kanssa.

Lisäksi sosiaalialan osaamiskeskusjohtajat haluavat tuoda esiin:

Laissa on tuotu esiin yhteistyön tärkeys varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. On tärkeää, että lapsia ja lapsiperheitä koskevat palvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Varhaiskasvatuksen kehittämis-, tutkimus- ja arviointitoiminta tulee resursoida riittävästi alan kehittämisen turvaamiseksi.

Korkeakoulututkinnon omaavien työntekijöiden määrä pitää olla riittävä (2/3), että lain tavoitteet toteutuvat.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tuottama osaaminen tulee hyödyntää laajapohjaisesti varhaiskasvatuspalvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa sekä pedagogisen laadun kehittämisessä. Ammattikorkeakoulu tulee varhaiskasvatuksen keskeisenä korkeakoulutuksen toimijana osallistaa varhaiskasvatuksen lainsäädännön ja toimintamuotojen kehittämiseen yhdenvertaisesti yliopistojen kanssa.

Ammattikorkeakoulujen koulutus-, kehittämis-, tutkimus-, ja innovaatio-osaamista tulee hyödyntää entistä tehokkaammin varhaiskasvatuksen yhteistyön kehittämisessä ja osaamisen hyödyntämisessä. Arene katsoo, että lakiluonnoksen varhaiskasvatusta koskevien erinomaisten tavoitteiden toteutumiseksi ja varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseksi lakiehdotusta tulee täydentää varhaiskasvatuksen jatkuvaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa edistävällä säätelyllä. Tämä tukisi myös varhaiskasvatuksen monialaista yhteistyötä (7§).

Arene kannattaa lastentarhanopettajan (32 §) kelpoisuusvaatimuksista säätämistä ehdotetulla tavalla.

Arene kannattaa varhaiskasvatuksen hallinnollisista johtotehtävistä (36 § 1 mom.) ja ammatillisista johtotehtävistä (36 § 2 mom.) säätämistä ehdotetulla tavalla.

Varhaiskasvatuslain jatkovalmistelussa ja toteuttamisessa on otettava huomioon myös ammattikorkeakoulujen humanistisen ja kasvatustieteellisen tuottama osaaminen. Jatkossa on myös varmistettava sosionomien (AMK) mahdollisuus tasavertaisesti hakeutua ja tulla valituksi tutkintotodistuksen osoittaman varhaiskasvatusosaamisen perusteella yliopistoon suorittamaan erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (35 §).

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on määriteltävä yksiselitteisesti kaikkien lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavien henkilöiden tehtäväksi (28 §) myös säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväan kehitykseen kasvattaminen tulee nostaa yhdeksi varhaiskasvatuslain tavoitteista (2 §).

Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava

Laadukas varhaiskasvatus on keskeinen keino vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa.

Varhaiskasvatuksen tehtävissä vaadittava koulutuksen ja osaamisen on oltava yhteydessä toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin.

2014 voimaan tullut yhtenäinen oppilas- ja opiskelijahuollon laki tulisi saada koskemaan myös varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet edellyttävät sitovaa sääntelyä henkilöstörakenteesta, enimmäisryhmäkoosta sekä suhdeluvuista.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen kustannukset tulisi selvittää.

Laadukkaalla ja kohtuuhintaisella varhaiskasvatuksella ja päivähoidolla on merkittävä vaikutus naisten työllisyyteen ja sukupuolten tasa-arvoon työmarkkinoilla.

Varhaiskasvatuksen maksujärjestelmän perusteet osa-aikaisen hoidon osalta tulisi yhdenmukaistaa lainsäädännössä ja selvittää esimerkiksi tuntiperusteista maksujärjestelmää.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

SAK pitää esitystä pääsääntöisesti hyvänä, vaikka sieltä puuttuukin vielä oleellisia seikkoja, jotka parantaisivat lasten, perheiden ja työntekijöiden asemaa.

Kelpoisuusehdot

Tiukat kelpoisuusehdot vähentävät joustavuutta, vaarantavat henkilöstön saantia ja voivat lyhentää työuria, kun hoitajien liikkumista erilaisten työtehtävien välillä rajoitetaan. Tämän johdosta kriteereitä pitää joustavoittaa. Esimerkiksi perhepäivähoitajille voisi luoda ammatillisen väylän lastenhoitajan tehtäviin, ja myös nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen perustutkinto voisi pätevöittää lastenhoitajan tehtäviin. Myös sosionomien täydennyskoulutusta pitää kehittää. Tarpeettoman kireät kelpoisuusvaatimukset voivat myös johtaa määräaikaisen työvoiman lisääntyneeseen käyttöön jos tilapäisesti on poikettava kelpoisuusvaatimuksista. Työntekijän lisäksi määräaikaisista työsuhteista kärsivät myös lapset jos se johtaa hoitajien tarpeettomaan vaihtuvuuteen.

Subjektiiivinen päivähoito-oikeus

SAK on huojentunut, subjektiivinen päivähoito-oikeus säilyy. Oikeuden rajausta olisi johtanut perheiden kannalta raskaaseen ja kuntien kannalta kalliiseen byrokratiaan sekä lisännyt eriarvoisuutta.

Päivähoitomaksut

SAK on pettynyt, että lakiluonnoksessa ei porrastettu päivähoitomaksuja käytön mukaan. Maksujen porrastus olisi toteuttanut hallitusohjelman tavoitetta päivähoidon joustavammasta käytöstä ja työllistymiskynnyksen pienentämisestä. SAK toivoo, että asiakasmaksulain valmistelu aloitetaan mahdollisimman pian tämän vuoden aikana, kuten lain perusteluissakin todetaan. SAK esittää, että tässä yhteydessä kaikkia päivähoitomaksuja alennetaan.

Nykyisessä järjestelmässä, jossa maksut eivät juuri riipu käytöstä, on kaksi keskeistä ongelmaa: osa-aikatyön vastaanottaminen on usein heikosti kannattavaa kokoaikatoissa olevien vanhempien lasten hoitopäivät voivat venyä tarpeettomasti, kun perheillä ei ole taloudellista kannustinta pyrkiä lyhentämään hoitopäiviä. Maksujen aito porrastus käytön mukaan korjaisi nämä ongelmat. Näin voitaisiin lisätä työllisyyttä sekä toisaalta säästää päivähoidon kustannuksissa.

Hallinnonala-siirto

SAK pitää hyvänä varhaiskasvatuksen hallintoa ja valvontaa koskevien säädösten yhdistämistä. Hallinnonalasiirto pitää toteuttaa yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä on vahvistettava ottaen huomioon mm. uusi sosiaalihuoltolaki.

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK

STTK pitää HE-luonnosta pääosin hyvänä ja kiirehtii sen esittelyä uudelle eduskunnalle.

Varhaiskasvatuksen laatu syntyy moniammatillisesta yhteistyöstä ja osaamisesta, joka tuotetaan parhaiten ja kustannustehokkaimmin nykyisellä, HE-luonnoksen mukaisella henkilöstö-rakenteella.

Opetushallituksessa tulee turvata riittävät ja moniammatilliset resurssit varhaiskasvatukseen liittyvissä uusissa tehtävissä.

Lapsen edun, kehityksen ja hyvinvoinnin ohella varhaiskasvatuksella on myös tärkeä yhteiskunnallinen ja työmarkkinoiden toimivuutta edistävä tehtävä. HE-luonnokseen tulee lisätä uusi pykälä tasa-arvon edistämisestä varhaiskasvatuksessa, josta tekstiehdotus liitteenä.

Kuntatyönantajat

Kuntasektorilla on meneillään erittäin mittavien lainsäädäntöhankkeiden mm. sosiaalihuoltolainsäädännön kokonaisuudistuksen ja vanhuspalvelulain toteuttaminen. Samaan aikaan kunnat taistelevat taloudellisen kantokykynsä rajoilla ja kriisikuntia on yhä enemmän. Tämän vuoksi varhaiskasvatulainsäädännön uudistamisen tulee olla vähintäänkin kustannusneutraali. Työvoiman riittävyyteen tulee lisäksi kiinnittää aivan erityistä huomiota.

8 § varhaiskasvatuksen kieli

KT katsoo, että kaksikielisessä kunnassa palvelua tulisi järjestää vain lapsen äidinkielen mukaan, joko suomeksi tai ruotsiksi. Kyse ei ole kielenopetuksesta vaan lapsen oman kielen kehittymisen tukemisesta. Saamenkielisten palvelujen osalta KT toteaa, että palvelu tulee taata saamelaisalueilla kuten nytkin. Esitetyt muutokset tulisivat kunnille kalliiksi ja työvoiman saatavuus olisi hyvin hankalaa.

20 § henkilöstön mitoitus tuen tilanteissa

KT pitää tärkeänä ja myös lapsen edun mukaisena, että myös erityisen tuen osalta lapsen tarvitsemaa tukea ei määriteltäisi lasten tai henkilöstön määrään sidottuna toimintana. Paikallisesti tulisi voida huomioida kulloinkin tarvittavan toimenpiteen parhaan mahdollisen tuen rakentamiseksi lapselle.

28 § varhaiskasvatussuunnitelma

Esitys on yksityiskohtaisempi kuin mitä tällä hetkellä säädetään. 2 mom. Päivä-kodissa suunnitelma laatimisesta vastaa lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. KT ei pidä hyvänä, että laissa rajataan suunnitelman laatija koulutuksen/ammattinimikkeen mukaan.

29 § omavalvontasuunnitelma

Kunnilla ei ole nykyisellään esitetyn mukaista omavalvontasuunnitelmaa. KT huomauttaa, että esitys sisältää jo paikallisen suunnitelman laadinnan, osallisuuden, arvioinnit sekä yhteistyötoimenpiteet. KT ei pidä omavalvontasuunnitelman laadintaa velvoittavana tarpeellisenä. Lakiesitys sisältää jo riittävät toimet, joilla turvataan asiakkaiden ja henkilöstön vaikutusmahdollisuudet palvelun sisältöön ja laatuun.

38 § 4 mom. ryhmäkoko

Ryhmäkoon maksimi lapsimäärä 21 lasta on vaikeasti ymmärrettävissä, kun se sidotaan hoitohenkilöstöön. Ryhmäkoko aiheuttaa ongelmia pienille päiväkodeille.

Henkilöstön asema ja saatavuus

Työnantajan harkintaan tulee jättää, minkälaista osaamista halutaan painottaa. Tehtävän vaatimaan osaamiseen nähden liian kapea-alaiset ja joustamattomat kelpoisuusehdot estävät henkilöstövoimavarojen ja osaavan työvoiman optimaalista käyttöä. Päivähoidossa tarvitaan moniammatillisuutta. KT katsoo, että perhepäivähoitajien, joilla on usein pitkä työkokemus lastenhoidosta ja laadukas ammattitutkinto, pitää tulla kelpoisiksi toimimaan päiväkodissa lastenhoitajina. Jo nykyisellään on pulaa kelpoisista lastentarhanopettajista ja tilanne huononee entisestään. Sosiaalialan ammatillinen kelpoisuuslaki tulee avata varhaiskasvatus-lain säätämisen yhteydessä.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotettujen uusien asioiden sekä nykyisten säädösten tiukentamisen osalta vaikutuksia kuntien toimintaan ja talouteen ei ole selkeästi arvioitu. Varhaiskasvatuslain uudistaminen tulee toteuttaa siten, että siitä aiheutuu kunnille uusia tehtäviä tai velvoitteita ilman valtion täysimääräistä rahoittamista.

Sosiaalialan Työnantajat ry

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Sosiaalialan Työnantajat pitää lainsäädännön ajantasaistamista tarvittavilta osin kannatettavana. On tärkeää, että laki ottaa huomioon yhteiskunnan muutoksen. Varhaiskasvatusuudistuksella ei tule jäykistää nykyisiä toimintamalleja.

Sosiaalialan Työnantajat kannattaa kirjausta siitä, että kunnan tulee järjestää varhaiskasvatus sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Sosiaalialan Työnantajat kannattaa sitä, että varhaiskasvatuslain valmistelun yhteydessä keskustellaan ja analysoidaan subjektiivisen päivähoito-oikeuden tilannetta ml. yksityisen hoidon ja kotihoidon tukijärjestelmien tilanne. Varhaiskasvatuspalveluilla on tärkeä merkitys lapsen kehityksen tukijana ja mahdollisesti myös ongelmien ennaltaehkäisijänä. Asia tulisi huomioida päivähoitopalveluiden tarjonnassa.

Sosiaalialan Työnantajat kannattaa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien säännönmukaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien varmistamista.

Alan rekrytointihaasteiden näkökulmasta on tärkeää, että päiväkoteihin voidaan rekrytoida myös alalle henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella hyvin soveltuvia ammattitaitoisia henkilöitä, joiden muodollinen pätevyys on samantasoinen mutta eri suuntautumisvaihtoehdosta. Sosiaalialan Työnantajat pitää rinnakkain vastaavan tasoissa tehtävissä toimivien ammattiryhmien tasa-arvoista kohtelua tärkeänä.

Lakia säädettäessä tulee taata, että kaikki lain voimaantulohetkellä työssä olevat henkilöt ovat kelpoisia tehtäviinsä uuden lain määräyksistä poiketen.

Sosiaalialan Työnantajien mukaan lainsäädäntöön ei tule sisällyttää normeja, jotka eivät ole mahdollisia arkityössä. Mitoituksesta poikkeaminen tulee olla mahdollista esimerkiksi äkillisissä työntekijöiden sairastumistilanteissa.

Päivähoitotoimintaan liittyvän ilmoitusmenettelyn tulee kohdella yksityisiä toiminnan harjoittajia tasaveroisella tavalla verrattuna kunnan tai muun julkisen organisaation vastaavaan toimintaan. Sosiaalialan Työnantajat kannattaa valvonnan toteuttamista omavalvonnan keinoin sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa sekä jo olemassa olevien rekistereiden kehittämistä ja mahdollisimman kustannustehokasta hallinnointia.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

JHL on omassa lausunnossaan esittänyt pykäliin täydennyksiä.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöä on arvioitava perusteellisesti ja harkittava, onko tarpeen säätää varhaiskasvatukselle erillinen laki palvelusetelin käytöstä ja täsmentää palveluntuottajille asetettuja ehtoja yhdenvertaiseksi julkisen palvelutuotannon kanssa.

JHL esittää, että päiväkotia tai laissa tarkoitetun muun varhaiskasvatuksen tiloja koskevat tarkemmat säädökset tulee säädellä laissa tai Valtioneuvoston asetuksella

JHL ei pidä tarkoituksenmukaisena, että lainsäädännössä otetaan kantaa eri ammattiryhmien/eri koulutustaustan saaneiden ammattien keskinäisiin tehtäviin (poissulkien viranomais tehtävät). Käytäntö heikentäisi toimijoiden mahdollisuutta ratkaista käytännöllisiä ja toimivia tehtävänkuvia kulloisenkin tarpeen mukaan.

Lisäksi JHL edellyttää, että lakisääteiseen tehtävään laatia lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma annetaan myös resurssit. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmia ei saa joutua tekemään kaiken muun työn ohessa tai työajan ulkopuolella, kuten useimmiten esimerkiksi perhepäivähoidossa toimitaan.

JHL esittää, että perhepäivähoitajille luodaan ammatillinen väylä myös lähihoitajan tehtäviin (33§). Lisäksi ko. pykälää koskevaan tehtävään kelpoisuusehdot täyttäisi myös nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen tutkinnon suorittanut.

Varhaiskasvatuksessa toimivan henkilöstön työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että henkilöstö saa työssään tarvittavaan perehdytyksen ja että henkilöstö voi tasavertaisesti osallistua ammattitaitonsa kehittämiseksi tarpeelliseen täydennyskoulutukseen.

Päiväkodin mitoituksesta poikkeamista koskevaan pykälään on tehtävä täsmennyksiä, jotta tulokannanvaraisuudelta välttyään. Mitoitusta ohjaavat säännökset on laadittava myös perhepäiväkodeissa tapahtuvaan kahden tai kolmen perhepäivähoitajan muodostamaan ryhmäperhepäivähoitoon.

Lastentarhanopettajaliitto

Lastentarhanopettajaliitto korostaa, että varhaiskasvatuksen pedagoginen määritelmä on tehtävä selkeästi. Päiväkotien antama pedagoginen varhaiskasvatus on erotettava perhepäivähoidon päivähoidosta. Lastentarhanopettajaliitto esittää, että varhaiskasvatustoiminnaksi määritellään OECD:n näkemyksen mukaisesti sellainen toiminta, josta vastaa pedagogisen lastentarhanopettajakoulutuksen saanut henkilö. Lain nimeksi esitetään Lakia varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta.

Lastentarhanopettajaliitto tukee lakiryhmän esitystä uusiksi nimikkeiksi varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Laki korostaa varhaiskasvatuksen pedagogista merkitystä ja pedagogista toimintaa, joten on määriteltävä selkeästi tuo varhaispedagogisen toiminnan kokonaisvastuu yliopistollisen koulutuksen saaneille opettajille.

Lain pedagogisen hengen toteutumiseksi Lastentarhanopettajaliitto edellyttää, että päiväkotien lapsiryhmien henkilöstörakennetta muutetaan siten, että lapsiryhmässä on kaksi korkeakoulutuksen saanutta henkilöä ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Korkeakoulutuksen saaneista vähintään toisella tulee olla yliopistollinen, pedagoginen lastentarhanopettajakoulutus.

Henkilöstörakenteen toteuttamiseksi tulee käynnistää pitkäaikainen, suunnitelmallinen yliopistojen lastentarhanopettajakoulutuksen laajennusohjelma syksystä 2016. Laajennusohjelman taustaksi tulee vuoden 2015 aikana tehdä pedagogisen koulutuksen saaneiden varhaiskasvatuksen opettajien tarvearviointi. Tähän uuteen henkilöstörakenteeseen tulisi päästä vuosien 2020 -2025 välillä. Lastentarhanopettajaliitto kannattaa varhaiserityisopetuksen säädösten uudistamista vastaamaan soveltuvin osin perusopetuksen kolmiportaisen tuen säädöksiä. Näin luodaan ehyt kokonaisuus myös tukitoimien osalta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen.

Kolmen koulutetun ympärille määritelty ryhmäkoko on säädettävä sitovasti ja asetuksen mahdollistamat poikkeukset ryhmäkoon tilapäisestä ylittamisestä tulee poistaa.

Jokaisella lapsella tulee olla oikeus korkeatasoiseen varhaiskasvatukseen.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Laissa on selkiytettävä varhaiskasvatuspalvelujen ja päivähoitopalvelujen ero ja määriteltävä selkeät ehdot sille, missä toimintamuodoissa ja millä edellytyksillä toteutuu lain määrittelemä pedagoginen varhaiskasvatus.

OAJ:n mielestä lain nimi tulee olla laki varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta.

Varhaiskasvatusta koskeva määritelmää tulee täsmentää ja määritellä se toiminnaksi, jossa painottuu pedagogiikka ja joka toteutuu lastentarhanopettajan johdolla päiväkodissa tai muussa toimintaympäristössä annettavassa toiminnassa.

Opetushallituksen laatiessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tulee sen laatia erilliset tavoitteet ja linjaukset mm. perhepäivähoidolle.

OAJ suhtautuu edelleen kriittisesti lakisääteisen lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Tutkimus ei puolla tätä menettelyä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laadinnan yhteydessä opetushallituksen on samanaikaisesti laadittava varhaiskasvatuksen ja päivähoidon toteutumisen valtakunnalliset laatukriteerit sillä vain niille voi perustua ajateltu omavalvonta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön nimikkeet muutettava vastataan henkilöstön koulutustaustaa niin, että päiväkodeissa ja muissa varhaiskasvatuspalveluissa toimivat henkilöt käyttävät nimikkeitä, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tuotaman osaamisen tulee määrittää tehtävät.

Päiväkotien lapsiryhmien henkilöstörakennetta muutettava niin, että lapsiryhmässä kaksi on korkeakoulutuksen saanutta henkilöä ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Korkeakoulutuksen saaneista vähintään toisella tulee olla yliopistollinen, pedagoginen lastentarhanopettajakoulutus.

On käynnistettävä pitkäaikainen suunnitelmallinen yliopistojen lastentarhanopettajakoulutuksen laajennusohjelma syksystä 2016.

Uuden hallituskauden aluksi on arvioitava mahdollisuudet toteuttaa maksuton, varhaiskasvatuslain määrittelemä osa-aikainen pedagoginen varhaiskasvatus kaikille 3- vuotta täyttäneille lapsille.

Varhaiskasvatuslaissa on määriteltävä erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten oikeudet varhaiserityisopettajan palveluihin, kolmiportainen tuki.

Laissa on täsmennettävä mm. varhaiskasvatuksen ja päivähoidon ryhmäkokosäädöksiä, vuorohoidon määrittelyä sekä varhaiskasvatuspalvelujen johtamista koskevia määritelmiä.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Laadukas suunnitelmallinen ja tavoitteellinen varhaiskasvatus on lapsen oikeus ja sillä on merkittävä lapsen hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista edistävä tehtävä.

Varhaiskasvatus on lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, joka tulee turvata kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa ja sitä toteuttaa yhteistyössä koko henkilöstö. Lapsen oikeus hyvään varhaiskasvatukseen tulee turvata kokopäiväisesti.

Lapsen osallisuuden vahvistamisen lisäksi tulee huomioida myös perheen osallisuus, kasvatuskumppanuus ja mahdollisuus saada tukea ja apua lapsen kasvatukseen. Näin toteutettava varhaiskasvatus tukee perheitä ja ennaltaehkäisee lasten ongelmia.

Palveluohjauksen avulla turvataan kaikille lapsille yksilöllinen, tarpeen mukainen varhaiskasvatuspalvelu.

Varhaiskasvatussuunnitelma tulee laatia paikallisesti ja lapsikohtaisesti. Päävastuu suunnitelman laatimisessa on korkeakoulututkinnon suorittaneella henkilöstöllä.

Ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmat tuottavat lastentarhanopettajiksi aikoville sosionomeille (AMK) erinomaista pedagogista, sosiaalipedagogista ja kasvatuksellista osaamista lasten kasvun ja kehityksen edistämiseksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuudet tulee säilyttää nykyisinä kuitenkin niin, että tutkintoa voi täydentää jälkikäteen kelpoisuuden saamiseksi. Päiväkodissa varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja ovat riittäviä tehtävänimikkeitä erottamaan toimijoiden vastuita ja työorientaatiota.

Kaikille korkeakoulututkinnon suorittaneille tulee turvata samankaltaiset mahdollisuudet kouluttautua erityislastentarhanopettajaksi.

Koulutuspolku esiopetusta antavan lastentarhanopettajan tehtäviin tulee turvata kaikille varhaiskasvatuksen korkeakoulututkinnon suorittaneille opettajille. Näin turvataan niin lastentarhanopettajien ja esiopetusta antavien opettajien saatavuus ja työtehtävien kierto päiväkodeissa.

Korkeasti koulutettujen varhaiskasvatuksen ammattilaisten määrää tulee lisätä, jotta turvataan laadukas tavoitteellinen toiminta.

Lapsen tukeminen tulee toteuttaa kolmiportaisen mallin mukaisesti.

Ryhmäkoosta on säädettävä sitovasti siten, että se koskee myös osa-päivähoidossa olevia lapsia. Tukea tarvitsevien lasten tulee vaikuttaa ryhmäkokoön pienentävästi.

Varhaiskasvatukseen tarvitaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan säätelyä laadun varmistamiseksi.

Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy

Varhaiskasvatuksen määritelmässä painotetaan pedagogiikkaa. Tehy ry:n näkemys on, että varhaiskasvatus on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostama kokonaisuus, jossa eri ikäkausina ja eri kehitysvaiheissa painottuvat eri asiat. ’

Uudessa varhaiskasvatuslaissa on otettavat huomioon vuorohoidon ominaispiirteet ja eroavaisuudet päivisin toteutettavaan varhaiskasvatukseen. Henkilöstömitoitukset eivät voi olla samankaltaiset työn luonteesta johtuen.

Lapsen oikeus osallistua varhaiskasvatukseen samassa päiväkodissa on säilytettävä mahdollisuuksien mukaan, vaikka lapsia ei osallistu varhaiskasvatukseen, siltä ajalta, jona hänen huoltajalleen suoritetaan perheen muusta lapsesta sairaskorvauslaissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa tai jos lapsi muusta syystä on poissa päiväkodista ja lapsia on kotona hoidossa.

On tärkeää, että jokaiselle lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma, kuten luonnoksessa esitetään.

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin tulee olla lähihoitajan tutkinnon lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisalan suorittaminen tai lapsi- ja perhetyön perustutkinto.

Tehy ry pitää tärkeänä, että hallinnollisiin johtotehtäviin on kelpoinen henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto. Riittävää johtamistaitoa ja osaamista tulee painottaa.

Luonnoksen henkilöstömitoitus säilyy nykyisin tasoisena. Tämä on toimiva ratkaisu, sillä edellytyksellä että momentin 4 ryhmäkatto säädetään (§ 38).

Osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa tulee olla sama mitoitus kun kokopäiväisessä hoidossa (§ 38).

Lakiin tulee lisätä pykälä vuorohoidon mitoituksesta (§ 38).

Päiväkodissa ei saa poiketa 35 §:ssä säädetystä päiväkodin henkilöstön mitoituksesta muutoin kuin äkillisen ja ennakoimattoman syyn ilmetessä toimintapäivän aikana. Mitoituksesta poikkeaminen ei saa jatkua kuin kyseisen toimintapäivän loppuun saakka. Pakottavien syiden takia poikkeaminen voi jatkua tätä pidempään, mitoitus on kuitenkin saatava 35 §:n mukaiseksi viimeistään toisena toimintapäivänä syyn ilmenemispäivästä lukien (§ 39).

Esitetty henkilöstörakenne on hyvä (§ 40).

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee osallistua riittävästi ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään täydennyskoulutukseen. Laadunhallinnan varmistamiseksi täydennyskoulutuksen toteutumista ja vaikuttavuutta on lisäksi seurattava ja arvioitava. Työnantajan tulee mahdollistaa suunnitelmallinen ja tavoitteellinen täydennyskoulutus (§ 42).

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer

SuPer edustaa toisen asteen koulutettuja työntekijöitä, joista lähihoitajat ovat suurin jäsenryhmä. Lähihoitajat työskentelevät varhaiskasvatuksessa lastenhoitajan nimikkeellä. Lastenhoitajia on myös suurin osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä.

Varhaiskasvatus on lapsen oikeuksiin perustuva palvelu. SuPerin näkemyksen mukaan lapsella on perusoikeus myös leikkiin ja liikuntaan. Jo varhaiskasvatuksessa pitää olla taitoja lasten liikunnan tukemiseen ja ohjaamiseen. Meillä on hyvä kokemuksia liikuntapainotteinen lähihoitajakoulutuksesta, jossa lähihoitajakoulutukseen sisällytetään liikunnan ohjauksen peruskurssi (15 ov) eri-ikäisten asiakkaiden liikunnan ohjaukseen painottuen.

Lähihoitajilla on hyvät valmiudet työskennellä varhaiskasvatuksessa. Ainoina terveydenhuollon ammattilaisina heillä on taito tarkkailla lasten kokonaishyvintä. Sosiaali- ja terveysalan

perustutkinnon, lähihoitaja, eri osaamisalaohjelmien tuottamaa osaamista ei saa sulkea pois varhaiskasvatuksen piiristä. Esimerkiksi hoitoryhmään, jossa on vammaisen lapsi, vammaistyon osaamisalan koulutuksessaan suorittanut lähihoitaja toisi tarpeellista osaamista. Parhaat synergiaedut saavuttavat ne työnantajat, jotka ovat nytkin etsineet avointa toimea täyttäessään lapsen tai lapsiryhmänryhmän tarpeisiin parhaiten vastaavan koulutetun työntekijän.

SuPer esittää huolensa Opetushallituksen resurssien riittävydestä, kun uuden valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen ohjauksen ja valvonnan lisäksi siirtyy Opetushallituksen vastuulle. SuPer pitää varhaiskasvatuslain vaiheittaisen lakiuudistuksen käynnistymistä hyvänä alkuna odotetulle uudistustyölle. Varhaiskasvatuksen tavoitteet, varhaiskasvatussuunnitelmia koskevat säädökset sekä ryhmäkokokaton määrittely ovat hyvä alku kohti parempaa varhaiskasvatusta. Pääsääntöisesti nyt esitetyt kirjaukset ovat hyviä.

33 § Lähihoitaja

SuPer vastustaa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osaamisalan rajaamista minkäänlaisilla ohjeistuksilla lähihoitajan tehtävissä.

38 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Ryhmäkorajaus on tervetullut uudistus. Vuorohoitoon SuPer esittää normaalitoimintaa pienempää suhdelukua 1-2-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa 1:3 ja kolme vuotta täyttäneiden osalta 1:5 vuorohoidon turvallisuuden varmistamiseksi.

39 § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Lyhytaikainen poikkeaminen tulee määritellä. Esitämme ns. kolmannen päivän säädöstä eli lasten ja kasvattajien suhdeluku tulee täsmätä viimeistään kolmantena päivänä mitoituksen poikkeaman äkillisestä alkamisesta.

40 § Päiväkodin henkilöstön rakenne

Joka kolmannella korkeampi koulutus on riittävä. Kelpoisuuden 32 § omaavan on pystyttävä vastuullisesti jakamaan pedagogista osaamistaan.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää lapsen edun kannalta välttämättömänä, että varhaiskasvatuslain sisällössä otetaan huomioon myös Suomen perustuslain 11 §, joka takaa jokaiselle oikeuden omaan uskontoon.

Esityksen tavoite lapsen kielellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan kunnioittamisesta edellyttää toteutuakseen lapsen mahdollisuutta tulla nähdyksi, kuulluksi ja tulla huomioon otetuksi omana itsenään sekä oikeutta saada tukea ja mahdollisuuden tutustua omaan ja toisten uskontoon, kulttuuriin ja katsomukseen liittyviin asioihin ja ilmiöihin.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa käsitellään myös lapsen ja perheen uskonnollinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta sekä vanhempien ajatukset ja toiveet lapsen uskonto- ja katsomuskasvatuksen suhteen ja laissa turvataan kuntien ja seurakuntien yhteistyö varhaiskasvatuksen alueella sekä kirjataan seurakunta yhdeksi kunnan varhaiskasvatuksen yhteistyökumppaniksi.

Lisäksi kirkkohallitus esittää, että esitystä korjattaisiin seuraavasti:

Tutkintonimikettä lapsi- ja perhetyön perustutkinto käytetään yhdenmukaisesti esityksessä. Samoin korjataan tutkinnon rakentuminen kolmesta pakollisesta ja kahdesta valinnaisesta tutkinnon osasta ja tutkinnon osaamisen näkökulmaksi korjataan varhaispedagoginen ja lapsen kasvun tukemisen osaaminen.

Lähihoitajan nimikkeen rinnalle lisätään lastenohjaaja ja kelpoisuusvaatimusta ”lähihoitajan” tehtäviin varhaiskasvatuksessa täsmennetään seuraavasti:
Kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lapsi- ja perhetyön perustutkinto tai muu vastaava perustutkinto.

Lastensuojelun Keskusliitto

Lastensuojelun Keskusliitto pitää hyvänä että esityksessä varhaiskasvatus määritellään selkeästi kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaksi kokonaisuudeksi, jonka lähtökohtana on lapsen etu. Lastensuojelun Keskusliitto pitää tärkeänä että lapsen oikeus varhaiskasvatukseen säilyy nykyisellään, eikä lapsen subjektiivista päivähoito-oikeutta rajata jatkossakaan.

Laadukkaan varhaiskasvatuksen perusedellytyksenä on ammattitaitoinen, monipuolisen koulutustaustan omaava ja riittävä henkilöstö. Jatkovalmistelussa huomiota tulee kiinnittää toimenkuvien selkeyttämiseen ja siihen että koko varhaiskasvatushenkilöstön osaaminen ja asiantuntijuus saadaan käyttöön.

Eri toimialojen ja palvelujen välinen yhteistyö on hallituksen esityksessä hyvin esillä. Lisäksi Lastensuojelun Keskusliitto korostaa toimivan ja hyvin resursoidun palveluohjauksen merkitystä.

Esitysluonnoksen mukaan lapsen tukemista koskevia säännöksiä uudistetaan kohti kolmiportaisen tuen mallia. Lastensuojelun Keskusliitto pitää uudistuksen suuntaa oikeana, sillä lapsen edun näkökulmasta tärkeintä on oikea-aikainen, riittävä ja tarkoituksenmukainen tuki. Jatkovalmistelussa säännöksiä tulee kuitenkin vielä tarkentaa. Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että vanhempien mielipiteet ja näkemykset tulee huomioida tukea arvioitaessa sekä kirjata varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jatkovalmistelussa tulisi pohtia myös henkilökohtaisten palvelujen ehtoja ja perusteita.

Varhaiskasvatuksen suunnittelu, valvonta ja arviointi muodostavat esityksessä kattavan kokonaisuuden. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden merkitys on keskeinen niin yhdenvertaisuuden, varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamisen kuin laadun kehittämisen näkökulmasta. Myös paikallistason suunnitelmat ovat keskeisiä, jotta voidaan varmistaa toimivat paikalliset yhteistyörakenteet. Samalla on keskeistä että laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytykset turvataan. Arvioinnilla sekä erilaisilla valvontamenettelyillä on tämän takaamisessa keskeinen asema.

Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että mikäli ryhmäkoosta säädetään sitovasti, tulee ottaa huomioon myös osa-aikahoidossa olevat lapset. Myös taloudelliset vaikutukset tulee arvioida huolella. Ryhmäkoosta puhuttaessa nykyistä enemmän huomiota tulisi kiinnittää myös päiväkodin tiloihin ja niiden kokoon sekä siihen, miten toiminnan järjestämisellä ja jakamisella eri tiloihin voidaan vaikuttaa lapsiryhmän toimintaan. Myös henkilöstön mitoitus on keskeinen varhaiskasvatuksen laatutekijä. Lastensuojelun Keskusliitto pitää voimassa olevan lain mukaista henkilöstön mitoitusta pääsääntöisesti hyvänä. On keskeistä, että myös osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa lasten ja henkilöstön välinen suhdeluksi määritellään samalle tasolle kuin kokopäiväisessä varhaiskasvatuksessa.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

MLL pitää tärkeänä varhaiskasvatustalainsäädännön uudistamisen jatkamista. Varhaiskasvatus on lapselle tärkeä kasvu- ja kehitysympäristö ja kokonaisvaltaisin lapsille kuuluva peruspalvelu. Varhaiskasvatusta on tarkasteltava lapsen hyvinvoinnin, kehityksen, oppimisen näkökulmasta. Varhaiskasvatus on tärkeä osa elinikäisen oppimisen jatkumoa. Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua ja kehitystä ja kaventaa lasten hyvinvointi- ja terveyseroja. Varhaiskasvatuksella edistetään lapsen kognitiivisia, motorisia, emotionaalisia ja sosiaalisia valmiuksia. Varhaiskasvatuksella on tärkeä tehtävä oppimisvalmiuksien kehittämisessä, syrjäytymisen ehkäisyssä ja maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutumisessa.

Varhaiskasvatustalainsäädännön uudistamisessa tulee vahvistaa varhaiskasvatuspedagogiikan asemaa. Ei ole riittävää, että päivähoidon nimi muutetaan varhaiskasvatukseksi. MLL pitää ongelmana, että esityksessä varhaiskasvatus käsitetään samanlaiseksi ja saman sisältöiseksi riippumatta siitä, millainen koulutus sitä antavalla henkilöstöllä on ja missä varhaiskasvatusta annetaan. Perhepäivähoidolle ei voida asettaa samanlaisia pedagogisia tavoitteita kuin päiväkotien varhaiskasvatukselle. MLL esittää, että varhaiskasvatuksen käsite määritellään niin, että sillä tarkoitetaan joko päiväkodissa tai lastentarhanopettajan johdolla jossain muussa ympäristössä annettavaa varhaiskasvatusta.

MLL esittää, että lain nimeksi muutetaan laki varhaiskasvatuksesta ja perhepäivähoidosta. Lakia sovellettaisiin päiväkotien varhaiskasvatuksen lisäksi perhepäivähoitoon. Perhepäivähoitoon toteutettaisiin varhaiskasvatuksen tavoitteita soveltuvin osin. Perhepäivähoito on edelleen hyvä vaihtoehto ja sopii lapselle ja perheelle monessa tilanteessa. MLL pitää tärkeänä perhepäivähoitajien ohjauksen ja tehtävään soveltuvan koulutuksen varmistamista.

Varhaiskasvatustalinsäädännön tulee tukea lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta. Varhaiskasvatuksessa tulee vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja edistää myönteisten sosiaalisten suhteiden syntymistä vertaisten kanssa. MLL esittää, että varhaiskasvatustalinsäädännön koskevaan pykälään lisätään nimenomainen kiusaamisen ehkäisyvelvoite. Kiusaamisen ehkäisy tulee myös huomioida toiminnan suunnittelussa valtakunnallisella, kunnallisella ja toimintayksikkökohtaisella tasolla.

MLL pitää parempana ja selkeämpänä varhaiskasvatustalinsäädännön valmistelleen työryhmän esitystä, jossa henkilöstössä määritellään erikseen varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. MLL esittää myös, että lakiin kirjataan myös varhaiskasvatuksen konsultoivat psykologipalvelut.

MLL korostaa, että henkilöstön mitoitus koskeva sääntely ei saa johtaa ylisuuriin ryhmiin. Jos ryhmä koostuisi vain osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista, ryhmässä voisi olla jopa 39 lasta. MLL pitää tärkeänä, että ryhmäkokoa koskevaa sääntelyä täydennetään osapäiväisen varhaiskasvatuksen osalta.

MLL esittää, että päiväkodin henkilöstön rakennetta koskevaan pykälään kirjataan, että jokaisessa lapsiryhmässä tulee olla vähintään yksi lastentarhanopettaja. MLL esittää myös, että siirtymäajan jälkeen vähintään 50 prosentilla päiväkotien henkilöstöllä tulee olla OECD:n suosituksen mukaisesti korkeakoulututkinto.

Sairaaloiden lastentarhanopettajat SAILA ry

Varhaiskasvatustilain tulee antaa kaikille lapsille todellinen, tasaveroinen mahdollisuus varhaiskasvatukseen osallistumiseen ja se edellyttää sairaaloiden varhaiskasvatuksen liittämistä osaksi varhaiskasvatuksen, opetuksen ja kasvatuksen lainsäädäntöä. Vain näin toimimalla voidaan varmistaa lasten oikeudet, yhdenvertaisuus, tasa-arvon toteutuminen ja syrjäytymisen ehkäisy. jos sairaaloiden varhaiskasvatukselle ei saada kirjattua tämän lain yhteydessä mainintaa velvoittavuudesta, niin edellä mainitut eivät tule toteutumaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Vain velvoittavuus turvaa lapsen oikeudet ja tasa-arvon toteutumisen

Lakiin pitää kirjata sairaaloissa toteutettava varhaiskasvatus velvoittavana. Vain siten turvataan kaikille lapsille todellinen, tasa-arvoinen oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Lain tulee turvata lapsen varhaiskasvatuksen jatkumo kodin, päivähoidon ja sairaalan välillä.

Varhaiskasvatus sairaaloissa edistää lapsen oikeutta osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Varhaiskasvatus tasoiittaa lasten elinolosuhteita ja tarjoaa lapsille yhtäläiset mahdollisuudet kehittyä omien edellytystensä ja ikätasonsa mukaisesti. Sairaaloissa järjestettävillä varhaiskasvatuspalveluilla ehkäistään tehokkaasti lasten syrjäytymistä ja mahdollistetaan vertaistuki. Varhaiskasvatuksen kuuluu olla osa lapsen hyvää hoitoa sairaalassa.

Sairaalan varhaiskasvatuspalveluiden järjestämisvelvollisuus

Sairaanhoidopiiriin kuntayhtymä tai sairaalan sijaintikunta tulee velvoittaa järjestämään varhaiskasvatusta sairaaloissa. Varhaiskasvatustilain tavoitteena pitää olla lasten tasa-arvon edistäminen ja lain tulee turvata jokaisen lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Sairaalassa toteutettava varhaiskasvatus varmistaa lapsen mahdollisuuden osallistua ikätasoiseen, tavoitteelliseen, pedagogiseen toimintaan sairaudesta, vammasta, kehityshäiriöstä tai muusta sairaalahoitoa vaativasta syystä riippumatta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena sairaalassa on lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja oppimisen tukeminen Se on olennainen osa lapsen kuntoutusta. (Varhaiskasvatus sairaalassa 2009, 13.)

Henkilöstön rakenne ja mitoitus

Lain pitää määrittää asianmukainen henkilöstön rakenne ja mitoitus, sekä pedagogisen henkilöstön määrä suhteutettuna lastenosastojen potilaspaikkoihin. Vuodelta 1985 olevan, silloisen Sosiaalishallituksen laatiman raportin mukaan suositus on 1:20. Sairaalassa työskentely edellyttää monipuolista pedagogista osaamista. Sairaaloiden varhaiskasvatuksesta vastaavalla henkilöstöllä tulee olla lastentarhanopettajan tai erityislastentarhanopettajan kelpoisuuteen oikeuttavat kasvatustieteen kandidaatin tai maisterin tutkinnot. Sairaalan varhaiskasvatuksen suunnittelusta, kehittämisestä ja esimiestehtävistä vastaavan tulee olla varhaiskasvatuksen maisteri.

Ammattitaitoisen varhaiskasvattajan merkitys korostuu poikkeuksellisessa toimintaympäristössä. Pedagogisen osaamisen, suunnittelun ja toteutuksen lisäksi varhaiskasvattajalta edellytetään taitoa luoda toimivia leikki- ja oppimisympäristöjä haastavissa olosuhteissa. Moniammatillisen työtiimin pedagogisena asiantuntijana toimiminen vaatii osaamista sekä varhaiskasvatuksen, että hoidollisen tietämyksen osalta. Varhaiskasvattaja on lapselle vertaisryhmä, leikin mahdollistaja ja vanhemmille kasvatuskumppani.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Uusi lakiehdotus korostaisi aiempaa vahvemmin lapsen edun ensisijaisuutta ja lapsen oikeuksien huomioimista varhaiskasvatuksessa. Ehdotettu kaikille lapsille laadittava

varhaiskasvatussuunnitelma vahvistaa osaltaan jokaisen lapsen yksilöllisten ominaisuuksien ja tarpeiden huomioimista. SOSTE pitää erittäin myönteisenä, että ehdotuksessa korostuu vahvasti lapsen etu, lapsen kuuleminen ja osallisuus sekä huoltajien osallisuus. Vanhempien kanssa tehtävä tiivis yhteistyö on lapsen turvallisuuden tunteen ja yhteisten kasvatustavoitteiden vahvistamiseksi välttämätön.

SOSTE näkee, että laadukas varhaiskasvatus on tärkeä investointi lasten tulevaisuuteen ja sillä on tärkeä rooli syrjäytymistä ehkäisevänä ja hyvinvointieroja vähentävänä palveluna. Mahdollisimman varhainen yksilöllisen tuen tarpeen havaitseminen ja tarjoaminen tukee paitsi lapsen kehitystä ja oppimista myös ehkäisee ongelmien lisääntymistä ja lasten syrjäytymistä ja syrjäytymisen kierteen alkamista. Tärkeänä SOSTE näkee uutena kirjatun säännöksen moniammatillisesta yhteistyöstä tukea tarvitsevan lapsen tarkoituksenmukaiseksi auttamiseksi.

SOSTE haluaa korostaa, että lapsivaikutusten arviointia varhaiskasvatukseen liittyen on tärkeää tehdä jatkuvasti niin kansallisella, alueellisella, paikallisella kuin lapsikohtaisella tasolla niin, että se on osa normaalia suunnittelua ja päätöksentekoprosessia. Vaikutusten ennakoarviointi edistää lasten oikeuksien toteutumista, lapsen edun ensisijaisuutta sekä lasten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.

Lakiehdotuksen perusteluosiossa psyykkisestä ja sosiaalisesta toimintaympäristöstä huolehtimisessa tuodaan esille kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen. Tämä on tärkeää sillä kiusaaminen, joka pienillä lapsille usein esiintyy ryhmästä poissulkemisena, on helposti syrjäytymisen kierteseen altistava tekijä. Kaikki kiusaamiseen liittyvät ilmiöt ovat voimakkaasti syrjäyttäviä, ja niiden kansantaloudelliset vaikutukset ovat suuret. SOSTE näkee tärkeänä, että kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen nostetaan lakiehdotuksessa pykälätasolle.

Suomen kuntaliitto

Kuntaliitto pitää tärkeänä voimassa olevan päivähoitolain uudistamista nykyisiä ja tulevia tarpeita vastaavaksi. Lain valmisteluprosessi on ollut melko sekava, ja nyt lausuttavana oleva esitys sisältää Eduskunnassa 13.3.2015 hyväksytyt nykyistä päivähoitolakia koskevat muutokset. Muutokset tulevat voimaan 1.8.2015. Niiltä osin Kuntaliitto muistuttaa, että on aiemmin antanut lausuntonsa sekä sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja sivistysvaliokuntaan. Aiemmin annettu on lausunto tämän lausunnon liitteenä.

Hallinto

Kuntaliitto korostaa, että lähtökohta on, että kunnan hallinto järjestetään kuntalain mukaan, vain erityisestä syystä siitä säädetään erityislaissa. Lausuttavana oleva esi-tys ohittaisi mm. kuntalain johtosääntömääräykset. Kuntaliitto ei näe perustetta mm. toimielimestä säätämistä varhaiskasvatuslaissa.

Valvonta

Valvontaa koskevat säännökset kaipaavat jatkovalmistelua. Esimerkiksi esityksen 51 §:ssä esitetään, että asiantuntijavirastona toimivan Opetushallituksen toimivaltaan lisättäisiin valvontatehtävät. Kuntaliitto ei pidä tätä perusteltuna, ja esittää pykälän muuttamista näiltä osin.

Esityksestä kunnille aiheutuvat uudet tehtävät ja velvoitteet

Hallituksen esitysluonnos varhaiskasvatuslaiksi sisältää uusia tehtäviä ja velvoitteita verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön. Kokonaan uusia asioita esityksessä ovat ainakin lähipalveluperiaate,

omavalvontasuunnitelma sekä lapsen tukemiseen liittyvät pykälät. Aiemmissa lausunnoissamme olemme lisäksi todenneet seuraavista uusista tehtävistä, mitkä sisältyvät myös tähän esitykseen: päiväkodin ryhmäkoosta, varhaiskasvatussuunnitelmasta, osallisuudesta, arvioinnista, sekä yhteistyöstä sääntämisestä. Päivähoidossa olevan lapsen ravintoa sekä toimitiloja ja toimintavälineitä koskevia säännöksiä esitetään myös tiukennettavaksi. Myös oikeus saada varhaiskasvatusta suomeksi, ruotsiksi tai saameksi olisi nykyistä huomattavasti laajempi.

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Varhaiskasvatustalouden uudistaminen tulee toteuttaa siten, että siitä ei aiheudu kunnille uusia tehtäviä tai velvoitteita ilman valtion täysimääräistä rahoittamista.

Lopuksi Kuntaliitto toteaa, että lausuttavana oleva hallituksen esitysluonnos varhaiskasvatustalouksella vaatii vielä jatkovalmistelua. Kuntaliitto on mielellään mukana valmisteltaessa lakiluonnosta edelleen.

Suomen UNICEF ry

Ihmisoikeuskasvatusta varhaiskasvatuksessa

Aikaisemmassa lausunnossamme esitimme, että ihmisoikeuskasvatusta on mainittava eksplisiittisesti osana lasten varhaiskasvatusta. Lain perusteluissa ei ole mainittu lapsen oikeuksien sopimuksen artiklaa 29, joka määrittää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita sisältäen velvoitteen ihmisoikeuskasvatuksesta. Tätä tarkentaa komitean yleiskommentti nro 1. Lisäksi yleiskommentissa nro 7 komitea suosittelee sisällyttämään ihmisoikeuskasvatuksen osaksi lasten varhaiskasvatusta. Samansuuntaiset suositukset on antanut kansallisesti myös Eduskunnan oikeusasiamiehen yhteydessä toimiva Ihmisoikeuskeskus ja Ihmisoikeusvaltuuskunta. Ihmisoikeuskasvatusta voi nostaa esiin lain perusteluissa esimerkiksi kohdassa Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa

UNICEF pitää tärkeänä, että luonnoksessa on huomioitu oikeus varhaiskasvatukseen myös niille lapsille, jotka eivät ole kunnan asukkaita. Lisäksi UNICEF on tyytyväinen siitä, että luonnos sisältää ns. subjektiivisen päivähoito-oikeuden, joka edistää jokaisen lapsen yhdenvertaisia mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä.

Lapsen etu varhaiskasvatuksessa

UNICEF pitää tärkeänä, että lapsen etu on laissa omana pykälänään. Lisäksi eri kohdissa lain perusteluita on tuotu ansiokkaasti esille se, että kun lapsen varhaiskasvatukseen liittyvää harkintaa tehdään, on ensisijaisesti harkittava lapsen etua.

Lapsivaikutusten arviointi

Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksessä mainittiin, että lain jatkovalmistelussa on tehtävä lapsivaikutusten arviointi. Luonnoksessa tätä ei kuitenkaan ole erikseen nostettu esiin. Luonnos toki sisältää monia lapsivaikutuksen arvioinnin vaiheita kuten tiedon kokoamisen päätöksen tueksi, asianosaisten kuulemista ja kokonaisuuksien tarkastelua. Vaikutusten arvioinnissa ei ole käsitelty esimerkiksi sitä, että vaikutukset saattavat olla eri lapsiryhmien kohdalla erilaisia. Myöskään mahdollisia kielteisiä tai ei-tavoiteltuja vaikutuksia ei ole arvioitu. Olisi arvokasta, jos luonnos sisältäisi Yhteiskunnalliset vaikutukset -osiossa lyhyen johdannon siitä, mitä lapsivaikutusten arviointi osana yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia tässä hallituksen esityksessä tarkoittaa.

Suomen Yrittäjät

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Suomen Yrittäjien mielestä uuden hallituksen tulee valmistella varhaiskasvatustalainsäädäntö uudelleen niin, että valmistelussa yksityisiä toimijoita kuullaan riittävästi.

Lakiluonnoksesta ei käy riittävästi selville, kuinka lasten osallisuuden kehittymistä seurataan. On myös tärkeää, että laki tuo esiin vanhempien ensisijaisen vastuun lapsen kasvatuksesta.

Subjektiiivinen oikeus säilyttää sama päivähoitopaikka esim. isyysraajakson ajan ei ole perusteltua, sillä se aiheuttaisi yksityisille palveluntuottajille kohtuuttomia kustannuksia.

Suomen Yrittäjät on samaa mieltä sivistysvaliokunnan kanssa siitä, että varhaiskasvatusuudistus ei saa johtaa siihen, että se jäykistää toimintamalleja, estää kokeilutoimintaa tai vaikeuttaa perusteetta nykyisin vakiintuneesti toimivien erityistä kasvatustalainperiaatetta tai –pedagogiikkaa soveltavien päiväkotien toiminnan jatkumista.

Varhaiskasvatustalainuudistuksen tulee voida tehdä se henkilö, joka on lapsen ja perheen kanssa eniten tekemisissä ja tosiasiallisesti tuntee lapsen tilanteen parhaiten.

Svenska Finlands folkting

Språkliga rättigheter

Folktinget anser, att det är bra att stadgandena om syftet med den småbarnspedagogiska verksamheten betonar vikten av att kunna ge alla barnfärdigheter att förstå och respektera var och ens språkliga och kulturella bakgrund.

Beträffande de språkliga rättigheterna i paragraf 8 anser Folktinget att de självklart ska ingå i den nya lagen om småbarnspedagogisk verksamhet. Folktinget anser emellertid att man i stället för ”modersmål” bör använda uttrycket ”barnets eget språk” på samma sätt som det stadgas i Lagen om grundläggande utbildning(628/98).

Personal, behörighetsvillkor och dimensionering

Folktinget anser att en eventuell skärpning av personalens behörighetsvillkor och eventuella skärpningar i dimensioneringen kräver en tillräckligt lång övergångsperiod. I annat fall hotar den redan nu rådande bristen på behörig svenskspråkig personal inom dagvården att öka ytterligare. Folktinget vill betona vikten av att man sörjer för att det finns ett tillräckligt antal svenska studieplatser för utbildning av personal inom småbarnspedagogiken och att det finns studieplatser också i Helsingforsregionen så att hela Svenskfinland har tillgång till behörig personal.

Sökande av ändring

Folktinget anser att en ny paragraf bör intas i 13 kap. där man stadgar om rätten att söka ändring i beslut rörande rätten till småbarnspedagogisk verksamhet på barnets eget språk/modersmål i enlighet med stadgandena i § 8.

Vammaisfoorumi ry

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteet on nostettava varhaiskasvatuslain yksityiskohtaisiin perusteluihin. Tarpeellista on ainakin artiklan 9 nostaminen pykälän 10 perusteluihin ja artiklan 19 nostaminen pykälän 19 perusteluihin.

Vammaisten lasten varhaiskasvatusmatkoissa tulee noudattaa yhdenvertaisuutta muiden lasten kanssa. Vammaisten lasten kuljetukset varhaiskasvatukseen on järjestettävä tilanteissa, joissa se lapsen erityisten tarpeiden vuoksi on välttämätöntä ja kuljettaminen on vanhemmille tai muille huoltajille kohtuuttoman vaikeaa tai mahdotonta.

Vammaisten maahanmuuttajalasten, myös ilman kotikuntaa olevien, oikeus varhaiskasvatukseen on taattava.

Varhaiskasvatuksen järjestäminen sairaalassa potilaana olevalle lapselle on kannatettavaa.

Monialaisen yhteistyön osalta on säädettävä myös varhaiskasvatuksen henkilöstön velvollisuudesta monialaiseen yhteistyöhön varhaiskasvatuksen suunnittelussa tai tilanteissa, joissa yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tilanne sitä edellyttää. Monialaisen yhteistyön on ulotuttava niihin toimijoihin, joita kukin tilanne tosiasiaa edellyttää. Lisäksi pykälätasolle on lisättävä maininta vammaispalveluista.

Viittomakielisten lasten oikeus varhaiskasvatukseen viittomakielellä on turvattava. Kirjattava, että varhaiskasvatusta on järjestettävä viittomakielellä aina lapsen sitä tarvitessa.

Vanhempien tai muiden huoltajien vammaisuus voi asettaa rajoituksia esimerkiksi varhaiskasvatuspaikan sijaintiin. Jotta yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu, nämä tarpeet on otettava vakavasti.

Osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyvän yleissäännöksen on koskettava yhdenvertaisesti vammaisia lapsia ja vammaisia huoltajia.

Tärkeintä on lapsen saama oikea-aikainen ja tarkoituksenmukainen tuki. Se ei saa jäädä toteutumatta byrokraatiaan liittyvien seikkojen vuoksi.

Lapsen on tarvitessaan saatava henkilökohtainen avustaja. Lisäksi häntä on rohkaistava apuvälineiden käyttöön ja henkilöstön on osattava käyttää lapsen apuvälineitä. Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaation, tulkkauksen sekä viittomakielen käyttö on taattava. Lapsen tarvitsemat lääke- ja muut terveydenhoitoon liittyvät toimet on turvattava. Lisäksi palvelujen on ensisijassa tultava lapsen luo (esimerkiksi terapiat varhaiskasvatuspäivän aikana).

Vammaisten lasten kohdalla tuen tarvetta, tukimuotoja ja muita varhaiskasvatukseen osallistumisen kannalta keskeisiä asioita on suunniteltava, toteutettava ja arvioitava yhteistyössä kaikkien tarvittavien tahojen kanssa. Tähän sisältyvät myös lapsen vammaisuuden kannalta keskeiset asiantuntijatahot.

Lapsen tuen tarve ja toteutettavat toimenpiteet on kirjattava, riittävän tarkasti ja yksiselitteisesti, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Vammaisten lasten varhaiskasvatus on järjestettävä ensisijassa muun varhaiskasvatuksen yhteydessä riittävien palveluin ja tukitoimin.

Erityisestä tuesta on tehtävä muutoksenhakukelpoinen päätös, josta käyvät ilmi varhaiskasvatuksen järjestämispaikka ja tarvittavat tukitoimet. Muutoksenhausta on säädetty lain 64 §:ssä.

Henkilöstömitoitus tuen tilanteissa on kannatettava. Tehostettua tukea saavien lasten kohdalla asiaa on tarkasteltava lapsen yksilöllisten tarpeiden kautta.

Vammaisen lapsen tuen tarpeet on arvioitava yhteistyössä kaikkien tarvittavien tahojen kanssa. Sitä ei voida jättää vain varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtäväksi.

Ohjaus ja neuvonta on toteutettava siten, että se on tosiasiaa saavutettavassa ja ymmärrettävässä muodossa myös vammaisille tai maahanmuuttajataustaisille vanhemmille tai muille huoltajille.

Vammaisten lasten kohdalla on tärkeää, että varhaiskasvatusryhmä ja henkilöstö säilyvät mahdollisimman samoina. Pykälän 24 yksityiskohtaisissa perusteluissa on suositeltavaa mainita erikseen vammaisten lasten asema.

Varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on kannatettavaa. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä kaikkien tarvittavien tahojen kanssa.

Ammattiliitto Pro

Varhaiskasvatus on keskeinen näkökulma puhuttaessa työurien pidentämisestä, perhe- ja työelämän yhteensovittamisesta, naisten ura- ja palkkakehityksestä sekä koulutuksen ja työelämän segregaaation vähentämisestä.

Tasa-arvo tulee nostaa yhdeksi varhaiskasvatuksen keskeiseksi perusoikeudeksi.

Sukupuoli- ja tasa-arvotietoisien ohjauksen ja opetuksen periaatteet ja toimintamallit on huomioitava kaikessa toiminnassa, myös opettajankoulutuksessa ja opettajien täydennyskoulutuksessa.

Ammattiliitto Pro on tyytyväinen, että lasten subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen säilyy.

Varhaiskasvatukseen tarvitaan myös toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma, joka sieltä vielä puuttuu.

Perheiden monimuotoisuus on huomioitava paremmin.

Tasa-arvolain syrjintäsuoja sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tulee näkyä myös varhaiskasvatuslaissa.

Kuuloliitto ry

8 §. Viittomakielisellä lapsella tulee olla oikeus viittomakieliseen varhaiskasvatukseen.

10 §. Varhaiskasvatusympäristön esteettömyyttä koskevilla perusteluilla tulee kiinnittää huomiota myös kuuntelu- ja näkemisympäristöön.

17 §. Lapsella tulee olla subjektiivinen oikeus tarvitsemaansa tulkkaukseen varhaiskasvatuksessa. Kyse on nimenomaan tulkkauksesta, ei tulkitsemisesta. Tulkkeina tulee käyttää koulutettuja tulkkeja.

21 §. Tuen tarpeen arviointi on aloitettava viipymättä lapsen vanhemman, tai muun huoltajan tai lapsen sitä pyytäessä, jos sitä ei ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana.

22 §. Erityisen tuen tarpeesta on tehtävä kirjallinen valituskelpoinen päätös.

Vapaa-ajattelijain Liitto ry

Pidämme erityisen tärkeänä, että Lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa koskien 3 § Varhaiskasvatuksen tavoitteet, kohdasta kuusi, todetaan seuraavaa: ”Kuudes tavoite korostaisi syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta sekä yleisen kulttuuriperinteen ja kielellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan kunnioittamista.”

Yhdenvertaista kohtelua ja syrjimättömyyttä uskontojen ja vakaumusten suhteen ei pidä vesittää tuomalla päiväkotien toimintaan uskonnollisten yhdyskuntien tunnustuksellista toimintaa, kuten hartaushetkiä, ”kirkkohetkiä” tai ”pikkukirkkoja”. Tunnustuksellinen uskontokasvatus ja uskonnonharjoitus tai muu katsomuksellinen kasvatus olkoon perheen oma asia sekä perheen ja mahdollisen uskonnollisen tai muun yhdyskunnan välinen asia. Varhaiskasvatuksen ja sen henkilöstön tulee keskittyä yhteiseen kasvatukseen ja toimintaan, joka soveltuu kaikille lapsille.

Erityisalojen toimihenkilöliitto ERTO

Esitys tosiasiallisesti rajaisi perustuslain vastaisesti viittomakielen ohjaajien kelpoisuutta lastenhoitajaksi (33 §). Esitys myös vaarantaisi lasten mahdollisuudet saada koulutettua tukea kommunikaatio-ongelmiin.

Esityksessä on sivuutettu se, että viittomakielen ohjaajien kelpoisuus ja työ on laaja-alaista kommunikaatio-ongelmissa auttamista. Tehtävän laaja-alaisuus ilmenee mm. opetushallituksen lausuntopyynnöstä 26.2.2015 (9/421/2015), jossa viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon tutkintonimikkeeseen esitetään lisättäväksi sanaa ”kommunikaatioala”. Syy muutokseen on se, että tutkinto ei rajoitu vain viittomakieleen, vaan tutkinto on laaja-alaisesti kommunikaatio-ongelmiin erikoistuva tutkinto.

Esityksen 33 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa viittomakielen ohjaajan kelpoisuus on rajattu tilanteeseen, jossa päiväkodissa on viittomakielisiä lapsia. Rajausta ei vastaa viittomakielen ohjaajien koulutusta, nykyistä oikeustilaa tai käytäntöä eikä STM:n kelpoisuusoppaan kirjausta ja on omiaan vaarantamaan lasten asianmukaisen tuen kommunikaatio-ongelmissa. Rajausta ei huomioida viittomakielen ohjaajien tutkinnon ja osaamisen laaja-alaisuutta, vaan rajaa sitä vanhakantaisesti ja todellisuudelle vieraalla tavalla.

Esitämme ensisijaisesti, että 33 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavasti:

Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto on laissa tarkoitettu ”muu vastaava perustutkinto”.

Esitämme toissijaisesti, että 33 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavasti:

Viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon suorittanut viittomakielen ohjaaja on kelpoinen lähihoitajan koulutusta edellyttäviin tehtäviin esimerkiksi päiväkodissa, jossa on viittomakielisiä tai muita kommunikaatio-ongelmissa apua tarvitsevia lapsia.

Suomen Psykologiliitto

Psykologin asiantuntijuus on varhaiskasvatuksessa välttämätön, jotta lakiehdotuksen 3 §:ssä mainitut varhaiskasvatuksen tavoitteet voivat toteutua ja ympäristö todella on kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen (10 §). Lasten hyvinvoinnin kannalta parasta on, kun apua ja tukea tuodaan suoraan kasvuympäristöihin, kotiin ja päiväkotiiin. Varhaiskasvatuksen psykologityö on välttämätöntä, kun tavoitteena on lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen, ongelmien ennaltaehkäisy ja varhaisen tuen järjestäminen.

Uuteen varhaiskasvatustalakiin tulee sisällyttää velvoite varhaiskasvatuksen psykologipalvelusta. Varhaiskasvatuksen psykologin tehtävä tulee määritellä lain luvussa 7 Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset.

Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat ry

Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat on tässä lausunnossaan tarkastellut varhaiskasvatuksen lainsäädäntöluonnosta lähinnä varhaiserityiskasvatuksen näkökulmasta. Varhaiskasvatus jää tässä työryhmän esityksessä kovin vähäiselle määrittelylle. Varhaiskasvatuksessa on kolme ulottuvuutta: kasvatus, opetus ja hoito, ja nimenomaan tässä järjestyksessä. Luonnoksessa varhaiskasvatuksen määrittelyssä todetaan: ---, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Tämä maininta on toki tärkeä, mutta hieman outo, sillä varhaiskasvatustahon on ennen kaikkea pedagogista toimintaa. Tämä tulisi näkyä laissa selkeämmin ja olla etusijalla. Varhaiskasvatuksen määrittelystä pedagogisena toimintana seuraa se, etteivät perhepäivähoito ja kerhotoiminta voi samalla tavoin -samoin tavoittein ja edellytyksin- olla varhaiskasvatustoimintaa kuin päiväkodit, joissa mm. henkilöstön koulutus on toisenlainen.

Varhaiskasvatukselle asetetuissa tavoitteissa on kiitettävästi huomioitu aiemmat muutosehdotukset. Tavoitteissa korostuvat erityisesti yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot sekä lasten ja aikuisten väliset suhteet. Varhaiskasvatuksessa onkin syytä nostaa esille enemmän sosioemotionaalista oppimista ja kehitystä, mutta on ensiarvoisen tärkeää, että lapsen kaikki kehityksen osa-alueet – jotka vaikuttavat toinen toisiinsa- tulevat huomioiduiksi varsinkin oppimisen näkökulmasta. Lisäksi toisten lasten merkitys oppimisessa, kasvussa ja kehityksessä tulee huomioida paremmin laissakin.

Tukea tarvitsevien lasten asema ja yhdenvertaisuus on yksityisten palvelujen piirissä heikko. Käytännössä on ilmennyt sellaisia tilanteita, joissa lapsen tuen tarve on johtanut siirtoon kunnallisiin varhaiskasvatustalveluihin. Yksityisiltä palveluntuottajilta (jotka hyvin usein kuitenkin ovat muita kuin varsinaisesti yksityisyrityksiä) tulee edellyttää myös tukea tarvitsevien lasten palveluiden; pedagogisten ja rakenteellisten tukitoimien, järjestämistä ja niiden huomiointia jo palvelun alkaessa.

Lakiluonnoksessa ei edelleenkään ole huomioitu sosionomien ja kasvatustieteiden kandidaatin koulutusten eroja. Ainoastaan yliopistollinen lastentarhanopettajakoulutus tuottaa opettajankelpoisuuden. Erityislastentarhanopettajan nimike tulee korvata varhaiskasvatuksen erityisopettajan nimikkeellä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan kelpoisuuden tuottavat ainoastaan opettajankoulutuksessa hankittu lastentarhanopettajan tai kasvatustieteen kandidaatin koulutus ja erityisopettajaopinnot. Sosionomiopinnot eivät ole pohjakoulutukseksi edellytetyt opettajaopinnot. Lisäksi kelpoisuuden varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi voisi saada varhaiskasvatukseen suuntautuvilla kasvatustieteen maisterinopinnoilla (pääaine varhaiskasvatus/ yleinen kasvatustiede/ erityispedagogiikka) sekä erityisopettajaopinnoilla. (ks. aiempi lausuntomme).

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oltava subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon. Kaikilla lapsilla tulee olla oikeus myös varhaiserityiskasvatukseen ja -opetukseen (palvelut, tukitoimet) silloin, kun he sitä tarvitsevat. Kolmiportaisen tuen mallin yhtäläinen käyttöönotto niin varhaiskasvatuksessa kuin esi- ja perusopetuksessa parantaisi selkeästi tukea tarvitsevien lasten asemaa ja oikeuksia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksella ja varhaiserityiskasvatuksella on tutkitusti vaikuttavuutta lapsen myöhempään koulusuoriutumiseen ja hyvinvointiin (Sylva ym.2010).

Lainsäädännössä on turvattava monipuoliset ja tasavertaiset varhaiserityiskasvatuksen palvelut kaikille Suomessa asuville lapsille. Suomalainen varhaiskasvatus ja varhaiserityiskasvatus ovat jo perinteisesti perustuneet integraatioon ja inklusioon. Meillä ei ole olemassa erityispäiväkoteja samalla tavoin kuin esimerkiksi erityiskouluja. Kuitenkaan meillä ei ole riittävästi integroitua erityisryhmiä tai erityisryhmiä päiväkodeissa, joita tarvitaan jatkossakin tehostettua ja erityistä tukea saaville lapsille. Edellä mainitut ryhmät hyödyttävät eniten tukea tarvitsevia lapsia, sillä näissä ryhmissä on vahvaa erityispedagogista osaamista ja ammattitaitoa sekä kohdennettuja rakenteellisia ja pedagogisia tukitoimia (esim. Alijoki ym. 2013; Pihlaja 2003). Uudessa laissa tulee huomioida integroidut erityisryhmät ja erityisryhmät tukitoimina. Varhaiserityiskasvatuksen rakenteellisista ja pedagogisista tukitoimenpiteistä tulee laissa olla selkeät määrittelyt. Nyt ne mainitaan ehdollisina, mikä ei ole omiaan korjaamaan varhaiserityiskasvatuksessa havaittuja epäkohtia (mm. tukitoimenpiteiden epämääräisyys ja riittävien resurssien puute, säännöllisen erityisopetuksen puute).

Varhaiskasvatuksen laadun tekijöitä ovat mm. henkilöstön koulutustaso, lapsiryhmien koko ja henkilöstön ja lasten keskinäinen suhdeluku. Näihin asioihin tulee lakia säädettäessä kiinnittää nykyistä luonnosta paremmin huomiota. On muistettava, että korkealaatuinen varhaiskasvatus ehkäisee myös erityisopetuksen tarvetta. Keskeinen huolestamme onkin viime aikoina ollut varhaiskasvatuksen erityisopettajilta esiintunut huoli varhaiskasvatuksen pedagogisen ja kasvatuksellisen osaamisen vähenemisestä ja erityiskasvatuksen heikosta tietämyksestä.

Varhaiskasvatustalailta ei voida edellyttää kustannusneutraaliutta, koska se rajaa lakiin kirjattavien muutosten ja uudistusten toteutumista. Useilta kunnilta puuttuu kokonaan esim. varhaiserityiskasvatukseen talousarvioissa kohdennetut resurssit. Niinpä lapsen oikeus tukeen ei toteudu riittävässä määrin, mikä aiheuttaa runsaasti haittaa lapsen kehitykselle, kasvuille ja oppimiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteille tulee säätää laissa vahva opetussuunnitelman asema, ja niiden tulee velvoittaa kuntia/palveluiden järjestäjiä tähänastista vahvemmin.

Pohjois-Savon opisto, Turun kristillisen opisto, Opiskelijayhdistys Poppis ja Rovala-opisto

Pohjois-Savon opisto, Turun kristillinen opisto, Opiskelijayhdistys Poppis ja Rovala-opisto esittävät, että varhaiskasvatuksen lähihoitajan tehtäviin kelpoisuuden antaviin tutkintoihin lisätään viittomakielisen ohjauksen perustutkinto (Esityksen 33 §: Lähihoitaja). Mikäli OKM muuttaa ko. perustutkinnon nimeä, myös tämän perustutkinnon tulee antaa sama kelpoisuus. Lähtökohtana uudelle laille ei voi olla yhden ammattikoulutuksen aseman heikentäminen kelpoisuuksia määriteltäessä. Viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon tutkinnon perusteiden (OPH 75/011/2000, OPH 57/011/2009, OPH 89/011/2014) mukaan viittomakielen ohjaaja osaa toimia ohjaus-, kasvatus- ja avustamistehtävissä erilaisissa työympäristöissä kuten päivähoitossa. Tutkinnon perusteiden mukaan ammattinimikkeenä näissä tehtävissä voi olla mm. lähihoitaja, lastenhoitaja ja lasten ohjaaja.

On kiinnitettävä huomiota myös siihen, että viittomakielen ohjaajan kelpoisuus varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin ei voi olla riippuvainen siitä onko ryhmässä viittomakielisiä, kuulovammaisia, kehitysvammaisia tai muita kielellistä tukea tarvitsevia lapsia. Kelpoisuuden on pohjaututtava suoritettuun tutkintoon ja sen antamaan ammattitaitoon hoitaa, ohjata ja kasvattaa lapsia. Lasten hoito- ja kasvatustaidon lisäksi viittomakielen ohjaajalla on ammattitaito toteuttaa varhaiskasvatusta suomalaisella viittomakielellä, tukiviittomilla, kuva- ja esinekommunikaatiolla. Virheellisten tulkintojen välttämiseksi esitämme, että Hallituksen esityksestä poistetaan viittaus STM:n kelpoisuus ohjeeseen. Lisäksi esitämme, että hallituksen esityksestä poistetaan lause *’Muiden perustutkintojen antamaan kelpoisuuteen varhaiskasvatuksessa on suhtauduttu pidättyvästi’*. Tämä antaa työnantajille mahdollisuuden itse päättää parhaiten tehtävään soveltuvat ammattilaiset.

Työelämästä saadun palautteen perusteella viittomakielen ohjaajien ammattitaitoon varhaiskasvatuksessa ollaan erittäin tyytyväisiä. Viittomakielen ohjaajia on vähän ja heitä on koulutettu vasta noin 10 vuotta, joten suuri osa työnantajista ei ole tietoinen viittomakielen ohjaajien kelpoisuudesta. Tämän vuoksi pienen ammattikunnan mainitseminen kelpoisuusvaatimuksissa on heidän työllistymisensä kannalta välttämätöntä.

Suomen Diabetesliitto ry

Lasten yhdenvertaisuuden turvaamista koskeva pykälä (1 luku 3 § 6 mom.) edellyttää luonnoksessa esitettyjä 1 luvun 2 ja 3 §:n, 2 luvun 7, 10 ja 11 §:n, 4 luvun 17, 19, 20 ja 22 §:n sekä 6 luvun 28 §:n kirjauksia sääntelyyn –muuten yhdenvertaisuuden tahtotila ei voi toteutua.

Diabetes luokitellaan säännöksissä sellaiseksi vakavaksi ja pitkäaikaiseksi sairaudeksi, jonka hoito edellyttää vaikutustavaltaan korvaavaa tai korjaavaa välttämätöntä lääkettä. Välttämättömän lääkehoidon asianmukainen antaminen on perusedellytys sille, että diabetesta sairastavat ja muut lääkkeitä tarvitsevat lapset ylipäättään voivat osallistua varhaiskasvatukseen. Ellei lapsen erityisiin tarpeisiin vastata, erityistarpeisten lasten tosiasialliset mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen vaarantuvat. Ellei lain tasolla ole velvoitetta hyvinvoinnin tuesta, sen muodoista ja resursseista, on tuen antaminen käytännössä valinnaista ja johtaa vastuiden pallotteluun.

Nyt lakiesitys on onnistuneesti kirjoitettu niin, etteivät pedagogiset, sosiaaliset ja terveyteen liittyvät ulottuvuudet sulje toisiaan pois. Ehdotetut muotoilut lapsen hyvinvoinnin tuesta ja sen muodoista, varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä henkilöstön mitoituksista erityistarpeisten lasten kohdalla tulee perusteluineen säilyttää lopullisessa esityksessä. Varhaiskasvatuksen moniammatillinen henkilöstörakenne on turvattava.

Esitetyt muotoilut turvaavat pitkäaikaissairaana ja lääkehoitoa tarvitsevan lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin edellytykset.

Viittomakielen Ohjaajat ry

Tämänhetkinen esitys rajaa nykyisten kelpoisuusehtojen vastaisesti (STM 2007:18) viittomakielen ohjaajien kelpoisuutta lastenhoitajaksi (33 §). Esitys myös vaarantaisi erityis- ja tukikommunikaatiota tarvitsevien lasten mahdollisuudet saada oikea-aikaista koulutettua ja kuntoutuksellista tukea kommunikaatio- ja vuorovaikutushaasteisiin.

Esityksen 33 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa viittomakielen ohjaajan kelpoisuus on rajattu tilanteeseen, jossa päiväkodissa on viittomakielisiä lapsia. Rajausta ei vastaa viittomakielen ohjaajien koulutusta, nykyistä käytäntöä eikä STM:n kelpoisuusoppaan kirjausta ja on omiaan vaarantamaan lasten asianmukaisen tuen kommunikaatio-ongelmissa. Rajausta ei huomioi viittomakielen ohjaajien tutkinnon ja osaamisen laaja-alaisuutta, vaan rajaa sitä vanhakantaisesti ja todellisuudelle vieraalla tavalla.

Esityksessä on sivuutettu se, että viittomakielen ohjaajien kelpoisuus ja työ on laaja-alaista kommunikoinnin ja siinä esiintyvien haasteiden ja ongelmien ohjaamista. Tehtävän laaja-alaisuus ilmenee mm. opetushallituksen lausuntopyynnöstä 26.2.2015 (9/421/2015), jossa viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon tutkintonimikkeeseen esitetään lisättäväksi sanaa ”kommunikaatioala”. Syy muutokseen on se, että tutkinto ei rajoitu vain viittomakieleen, vaan tutkinto on laaja-alaisesti kommunikointiin erikoistuva tutkinto.

Esitämme ensisijaisesti, että 33 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavasti:

Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto on laissa tarkoitettu ”muu vastaava perustutkinto” lapsi- ja perhetyön perustutkinnon ohella.

Esitämme toissijaisesti, että 33 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavasti:

Viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon suorittanut viittomakielen ohjaaja on kelpoinen lähihoitajan koulutusta edellyttäviin tehtäviin esimerkiksi päiväkodissa, jossa on viittomakielisiä tai muita erityis- tai tukikommunikaatiota tarvitsevia lapsia.

Snellman-korkeakoulu

Steinerpedagogisen varhaiskasvattajan ja päiväkodin johtajan kelpoisuuteen liittyen Snellman-korkeakoulu pyytää Opetus- ja kulttuuriministeriötä ystävällisesti ottamaan huomioon varhaiskasvatuslain valmistelussa steinerpedagogisten varhaiskasvattajien ja päiväkodin johtajan kelpoisuudet. Snellman-korkeakoulu pyytää, että varhaiskasvatuslakiin tulee valtuutus, jossa Opetushallitus voi tarvittaessa antaa asetuksen säännöksiä täydentäviä määräyksiä, kuten nykyisessä perusopetuslain kohdassa 37§ henkilöstö valtuutetaan.

Steinerkasvatuksen liitto

Yhdenvertaisuus on laissa taattava myös yksityisen palveluntuottajan päivähoidossa oleville lapsille. Yksityisen palveluntuottajan palvelut täydentävät usein kunnan palveluja ja näin ollen niiden tulisi olla kuntalaiselle samanveroiset.

Yksityisten päiväkotien tulisi kuulua kunnallisten erityislastentarhanopettajien palveluiden piiriin (18§), jotta lasten ja perheiden yhdenvertainen kohtelu toteutuisi.

Isyysrahaajakson aikainen hoitotauko ja paikan säilyttäminen ei onnistu yksityisessä päivähoidossa (15§). 5§: asettaa yksityisessä päivähoidossa olevat lapset ja heidän perheensä eriarvoiseen asemaan kunnallisessa hoidossa olevien kanssa.

Kuntien maksamat palvelusetelit yksityiselle päivähoidolle tulisi yhtenäistää valtakunnallisesti.

Lain tulisi mahdollistaa, että Snellman-korkeakoulussa suoritettu varhaiskasvattajatutkinto antaa kelpoisuuden varhaiskasvattajan, esiopetuksen opettajan ja steinerpäiväkodin johtajan tehtäviin.

Opetushallitus on opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta laatinut vertailun Snellman-korkeakoulun varhaiskasvattajatutkinnon ja sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 7§:n mukaisten tutkintojen välillä. Vertailu valmistui 3/2015. Opetushallitus ehdottaa, että uuteen varhaiskasvatuslakiin lisätään valtuutussäännös, jonka mukaan Opetushallitus päättää riittävistä opinnoista steinerpedagogiikkaan perustuvaan varhaiskasvatukseen. Säännös olisi vastaava kuin opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 21§:n steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta koskeva säännös. Määräyksellä hyväksyminen sidottaisiin laajuudeltaan ja sisällöltään määriteltäviin opintoihin.

Suomen Yksityisten Päivähoitajien Edustajisto SYPE

(yhteenveto laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Varhaiskasvatussuunnitelman laadinta voisi olla pakollinen kaikille erityistä tukea tarvitseville lapsille sekä tilanteissa, jossa lapsen kasvatukseen ja hoitoon osallistuu useita henkilöitä kodin ulkopuolella. Aktiivisella vuorovaikutuksella erilaisiin asioihin lapsen kehityksessä ja toimissa kiinnitetään yhteinen huomio välittömästi ja tarvittaessa pystytään myös muuttamaan toimintamallia huomioiden edellyttämällä tavalla.

On varmasti hyvä asia, että lasta kuunnellaan (huomioon ottaen ikä ja kehitys) varhaiskasvatus- / hoitosuunnitelmaa tehdessä, mutta lakitekstiä lukiessa tulee tunne, että annetaanko lapselle liikaa vastuuta ikäänsä ja kehitykseensä nähden, sillä alle kouluikäinen lapsi ei vielä osaa kaikilta osin ajatella, mikä on hänen itsensä parhaaksi, esimerkiksi ravinto, liikunta, lepo ja virikkeet. Lapsen pitää voida olla lapsi ja aikuisen (hoitajan) on otettava ainakin hoitoaikana vastuu, jotta lapsi saa riittävän terveellistä ja monipuolista ravintoa, riittävästi liikuntaa ja kehittävää toimintaa, riittävästi lepoa (päiväunet / lepoaika).

Naisasialiitto Unioni ry

Varhaiskasvatuksen tulee edistää päiväkodeissa sukupuolten välistä tasa-arvoa ja valinnanvapautta. Sukupuolesta riippumaton tasa-arvoinen kohtelu on perusarvo, joka on kirjattu myös kaikkia lapsia käsitteleviä säädöksiä ohjaavaan Lasten oikeuksien sopimukseen. Naisasialiitto Unioni esittää, että uuteen lakiin kirjataan selväsanaisesti sekä tavoite sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumisesta varhaiskasvatuksessa että velvoite sukupuolisensitiivisyyteen päivähoiton kasvatustyössä.

Naisasialiitto Unionin varhaiskasvatushanke

Varhaiskasvatushanke kiittää tasa-arvon nostamista yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteista ja vaatii, että lakiin ja sen myötä muihin varhaiskasvatusta ohjaaviin asiakirjoihin kirjataan sukupuolisensitiivisyys tai sukupuolitietoisuus keskeisenä osana em. tavoitteen toteuttamista. Lisäksi hanke korostaa, että velvoite toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman tekemisestä tulee ulottaa varhaiskasvatukseen. Myös alan moniammatilliseen perus- ja täydennyskoulutukseen tulee liittää kiinteästi sukupuolta ja tasa-arvoa teemana käsittelevä opintokokonaisuus.

Naisasialiitto Unionin varhaiskasvatushankkeen kanta on, että tulevan lain sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen mahdollistuu vain, mikäli laki itsessään määrittää selkeästi sitä, millaista työtä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi varhaiskasvatuksessa on tehtävä ja millaista täydennyskoulutusta tavoitteen toteutuminen vaatii. Sukupuolten tasa-arvon tavoitteellinen toteuttaminen on vaarassa jäädä ohueksi, mikäli sen edistämiseksi ei ole selkeitä valtakunnallisesti velvoittavia ohjeistuksia laissa.

Näin ollen Naisasialiitto Unionin hanke kannattaa lainsäädäntötyöryhmän jäsenistä kahden (STTK ja Tehy) jäsenen vuonna 2014 lausumaa eriävää kantaa sukupuolitietoisesta ohjauksesta ja tasa-arvon nostamisesta omaksi pykäläkseen.

Epilepsialiitto ry

Lainsäädännössä ja käytännön toimeenpanossa on otettava huomioon pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten toimintakyvyn haittojen vaatima erityistuki ja sen riittävä resursointi.

Epilepsiaa sairastavien lasten kohdalla tulee ottaa kohtausriskin lisäksi huomioon sairauden mahdolliset vaikutukset muun muassa kehitykseen ja oppimiseen.

Erityistä tukea tarvitsevalle epilepsiaa sairastavalle lapselle tulee laatia varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä hoitavan ja kuntouttavan tahon kanssa, jotta suunnitelmaan kirjatut varhaiskasvatuksen tavoitteet kytkeytyvät lapsen arjen toimintoihin sekä muuhun lapsen ja hänen perheensä tarvitsemaan tukeen.

Lapsen sairautta ja lääkitystä koskevat asiat ja epilepsia-kohtaustilanteiden toiminta kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Varhaiskasvatuksen toimintayksikön henkilöstö tulee kouluttaa hoitamaan lapsen epilepsia-kohtaustilanne asianmukaisella tavalla.

Epilepsiaa sairastavan lapsen kohdalla olennaista on tarjota joustavasti tarvittavaa erityistukea.

Monimuotoiset perheet –verkosto

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Monimuotoiset perheet –verkoston mukaan luonnoksessa varhaiskasvatuslaiksi ei edelleenkään riittävällä tasolla huomioida perheiden monimuotoisuutta. Normikriittinen ja sukupuolisensitiivinen kasvatusote tarjoavat konkreettisia välineitä siihen, kuinka perheitä koskevia normeja ja oletuksia puretaan käytännön työssä.

Verkosto kiittää hallituksen esitystä siitä, että esitys säilyttää subjektiivisen oikeuden varhaiskasvatukseen.

Henkilökunnan ja perheiden väliselle kasvatuskumppanuudelle on syytä edelleen antaa merkittävä painoarvo. Tässä yhteydessä täytyy huomioida kaikki tosiasialliset perhesuhteet.

Uusperheiden ja sateenkaariperheiden kannalta on tärkeää, että sosiaalisten sisarusten asemaa vahvistetaan varhaiskasvatusta koskevassa lainsäädännössä. Monikkoperheiden osalta ryhmäsijoitusratkaisu on tehtävä aina erikseen jokaisen perheen kohdalla, lasten kehitykselliset

näkökohdat huomioiden ja perheen tahtoa kunnioittaen. Adoptioperheissä lapsen pysyvyyden ja turvallisuuden tunnetta lisäävät käytännöt päivähoidossa tukevat perhettä kasvatustyössään. Päivähoitoajan tulee joustaa vanhemman työaikojen kanssa ja myös vuorotyöläisten lapsille tulee järjestää riittävästi hoivapalveluja.

Lapsen erityistuen tarvetta arvioitaessa on tärkeää osata ottaa huomioon lapsen kaksikielisyyden vaikutus kehitykseen.

Koska varhaiskasvatuksen perusteet on käytännön toimintaa ja lain tavoitteiden operationaalistamista keskeisesti säätelevä asiakirja, olisi tärkeää, että tavoitteissa perheiden monimuotoisuus ja monimuotoisten perheiden erityistilanteet olisi asiakirjassa huomioitu.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa tulee varmistaa se, että henkilöstö saa riittävästi tietoa perheiden monimuotoisuudesta.

Monimuotoiset perheet -verkosto huomauttaa, että päivähoitomaksuista päätettäessä on syytä huomioida myös perheiden erilaiset elämäntilanteet.

Ihmisoikeuskeskus

(tiivistelmä laadittu opetus- ja kulttuuriministeriössä)

Ihmisoikeudet tulee huomioida systemaattisesti ja kattavasti kaikessa koulutusta ja kasvatusta koskevassa ohjauksessa ja sääntelyssä, toimeenpanossa, arvioinnissa ja seurannassa. Perus- ja ihmisoikeuksia ja erityisesti lapsen oikeuksia kunnioittavan toimintaympäristön ja -kulttuurin toteutuminen on ihmisoikeusnäkökulmasta keskeinen tavoite.

Ihmisoikeuskeskus painottaa, että perus- ja ihmisoikeuskasvatuksen varhaiskasvatuksessa näkökulmasta keskeistä on lapsen perus- ja ihmisoikeuksien tunteminen ja kunnioittaminen ja lapsen edun ensisijaisuuden ja osallisuuden turvaaminen. Lisäksi IOK korostaa yhdenvertaisuuden ja erityissuojan tarpeessa olevien yksilöiden ja ryhmien oikeuksien toteutumisen takaamista varhaiskasvatuksessa, sen toimintatavoissa ja -ympäristössä samoin kuin tiedonsaannin ja näitä yksilöitä ja ryhmiä koskevista oikeuksista. IOK toteaa, että opettajien ja kasvattajien rooli perus- ja ihmisoikeuskasvatuksen toteuttajina on keskeinen, minkä vuoksi perus- ja ihmisoikeudet tulee sisällyttää varhaiskasvattajien koulutukseen.

Ihmisoikeuskeskus pitää uudistusta tarpeellisena ja yleisen tason tavoitteenasettelultaan kannatettavana ja yhtyy esitettyihin tavoitteisiin, mutta kiinnittää huomiota tarpeeseen kirjata nimenomaisesti myös perus- ja ihmisoikeuskasvatuksen ja sitä koskevien tavoitteiden toteuttamisen varhaiskasvatuksessa. Lisäksi IOK korostaa erityisesti varhaiskasvatushenkilöstön kelpoisuuden ja koulutuksen lapsen oikeuksien ja perus- ja ihmisoikeuksien alueella sekä vanhempien ja lasten oikeustietoisuuden vahvistamisen tarvetta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää erittäin tärkeänä, että kunnan velvollisuudesta järjestää varhaiskasvatusta saamen kielellä säädettäisiin myös tulevaisuudessa yksiselitteisesti laissa. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta keskeistä on kielitaitoisen henkilökunnan saatavuus. Valtuutettu onkin korostanut kuntien velvollisuutta ryhtyä aktiivisiin toimiin ja riittävän ajoissa henkilökunnan saatavuuden turvaamiseksi. Lakiluonnoksen

perusteella jää epäselväksi, mikä olisi laissa säädettyjen kelpoisuusvaatimusten ja kielitaidon välinen suhde saamenkielisten osalta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa lakiluonnokseen sisältyvää säännöstä, jonka mukaan varhaiskasvatusta voitaisiin järjestää viittomakielellä, romaniksi tai muulla kielellä. Varhaiskasvatuspalveluista tiedotettaessa on tärkeää kiinnittää huomiota saatavilla olevan tiedon tosiasialliseen saavutettavuuteen. Yhdenvertaisuusvaltuutettu ehdottaa, että kunnissa ja kuntayhtymissä voitaisiin mahdollisesti pohtia, olisiko omavalvontasuunnitelman laatiminen mahdollista linkittää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatimiseen, koska kyseisissä suunnitelmissa tulee esille osittain samoja teemoja.